

E-ISSN 2651 - 1495

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568

ภูพานสำน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

PHUPHAN SARN

Journal of Humanities and Social Sciences

วารสารวิชาการ “ภูพานสาส์น”
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

PHUPHAN SARN Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2568

Vol.8 No.1 January – June 2025

E-ISSN 2651 – 1495

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกกสิน ชาทิพอด

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาดาวิ ไชยมาตย์

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน

รองศาสตราจารย์ ดร.दनัย เรียบสกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล

รองศาสตราจารย์ อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์

รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา วิทยอนันต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินธ์ เรืองรอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาระ มีผลกิจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชนะ ยี่สารพัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ราชนันท์ นิลวรรณภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร ผาสู่ตะ

อาจารย์ ดร.จรรยา คุณยะลา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยรังสิต

วิทยาลัยนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพสิฐ บริบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัณชัย พ่อเกตุ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมศิลป์ สารทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี แสนชนม์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุฒจักร สิริธิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกณริน แคล้วคล่อง

บรรณาธิการจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณวดี ศรีขาว

ผู้ช่วยบรรณาธิการจัดการ

นางสาวกุลภญา ปิธี

นางสาวอภิญญา วัชรสิงห์

พิสูจน์อักษรภาษาไทย

ดร.ต่อศักดิ์ เกษมสุข

นางสาวกัญยรัตน์ มะแสงสม

พิสูจน์อักษรภาษาอังกฤษ

ดร.ธิดาวรรณ วิชนี

นางสาววิภาวี บัวผัน

นางสาวสิริลักษณ์ จิระวัฒนาสมกุล

ออกแบบรูปเล่มและศิลปกรรม

นายณพรัตน์ จุ่มศรี

นางสาวไอลดา ทิพย์เสนา

ภาพปก

นางสาวมณีจันทร์ ชัยะโสทธิ

นักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ชื่อผลงาน สีสันธรรมชาติจากจิตใต้สำนึก

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

ข้อมูลการติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ “ภูพานสาส์น” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

680 ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

โทรศัพท์: 0-4297-0214, 06-3625-5597

โทรสาร: 0-4297-0214

เว็บไซต์: <https://ppsj.snru.ac.th/>

E-mail: phuphansarn@snru.ac.th, pulpaya@snru.ac.th

เกี่ยวกับวารสาร

วารสาร “ภูพานสาส์น” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการราย 6 เดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องในลักษณะสหวิทยาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้และวิทยาการที่เกิดจากการวิจัยและการบริการวิชาการแก่สังคม อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการของนักวิชาการ นักวิจัย ทุกบทความที่ตีพิมพ์ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เนื้อหาและข้อคิดเห็นในบทความเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

Peer Review Process

วารสารภูพานสาส์น วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นวารสารที่มีการประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Refereed journal) ทุกบทความที่ตีพิมพ์ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกจากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่เห็นชื่อหรือข้อมูลของผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่เห็นชื่อของผู้ประเมิน (Double Blind review)

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความวิจัยและบทความวิชาการ

วารสารภูพานสาส์น วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ยึดมั่นในหลักจริยธรรมการพิมพ์ตามมาตรฐานระดับนานาชาติ ตามกรอบแนวทางจริยธรรมการตีพิมพ์ของ Committee on Publication Ethics (COPE) ดังต่อไปนี้

จริยธรรมในการตีพิมพ์ของกองบรรณาธิการ

1. กองบรรณาธิการมีหน้าที่จัดทำวารสารให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย จัดทำวารสารให้มีคุณภาพ บริหารจัดการวารสารแต่ละฉบับให้ออกตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
2. กองบรรณาธิการมีความเป็นกลางในหน้าที่ โดยไม่แบ่งแยกความแตกต่างเรื่องเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือความเชื่อทางการเมือง
3. กองบรรณาธิการได้กำหนดแนวทางสำหรับผู้นิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้ประเมิน) อย่างชัดเจน
4. กองบรรณาธิการมีการคัดเลือกบทความในการตีพิมพ์ตามวัตถุประสงค์ของวารสาร มีการอธิบายขั้นตอนและวิธีการตีพิมพ์บทความไว้อย่างชัดเจน สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ของวารสาร รวมถึงการจัดการต้นฉบับบทความที่ได้รับเข้ามามีเป็นธรรม ปราศจากอคติ ดำเนินการในกรอบเวลาที่เหมาะสมและจัดการต้นฉบับในทางกลับ ส่งต่อบุคคลที่สามเพื่อเป้าประสงค์สำหรับการประเมินบทความแต่เพียงเท่านั้น
5. กองบรรณาธิการมีระบบการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนของบรรณาธิการ กองบรรณาธิการ ผู้นิพนธ์ต้นฉบับ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ทำการประเมินบทความอย่างชัดเจน สร้างความเชื่อมั่นได้ว่าข้อมูลของผู้ประเมินบทความจะได้รับการคุ้มครอง และการพิจารณาบทความของกองบรรณาธิการผ่านระบบประเมินของวารสาร ภูพานสาส์นให้ถือเป็นที่สุด หากมีการเปลี่ยนกองบรรณาธิการคนใหม่จะมีการส่งต่องานทั้งหมด รวมถึงจะชี้แจงให้สมาชิกในกองบรรณาธิการทราบเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้นิพนธ์

1. ผู้นิพนธ์ต้องชี้แจงต่อวารสารภูพานสาส์น วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ว่าต้นฉบับงานเขียนที่เสนอต่อวารสารฯ นั้น เป็นงานที่ผลิตขึ้นเอง และมีการอ้างอิงถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการขโมยผลงานวิชาการผู้อื่น (Plagiarism)
2. ต้นฉบับของผู้นิพนธ์ต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ หรือทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่นไม่ว่าในกรณีใด ๆ
3. ในกรณีที่ผู้นิพนธ์ มากกว่า 1 คน การเรียงลำดับชื่อผู้นิพนธ์ ให้เป็นการตัดสินใจของผู้นิพนธ์ร่วมทุกคน และชี้แจงต่อบรรณาธิการให้ชัดเจน
4. ผู้นิพนธ์ต้องไม่เสนอต้นฉบับซ้ำซ้อนกับวารสารวิชาการอื่นในช่วงเวลาเดียวกันกับที่เสนอต่อวารสารภูพานสาส์น วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
5. ผู้นิพนธ์ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากบุคคลที่สามอย่างชัดเจนในการผลิตซ้ำเนื้อหาและรูปแบบที่มีลิขสิทธิ์ (Text and image)
6. ผู้นิพนธ์ควรต้องระบุแหล่งทุนในการทำวิจัยให้ชัดเจนในต้นฉบับ (ถ้ามี)
7. ในกรณีที่ อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในประเด็นเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะตีพิมพ์ในวารสารภูพานสาส์น วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้นิพนธ์ต้องระบุไว้ให้ชัดเจน
8. ผู้นิพนธ์ต้องแจ้งต่อบรรณาธิการหากตรวจพบว่ามีคามผิดพลาดในการตีพิมพ์ เพื่อให้ทางวารสารภูพานสาส์น วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้จัดพิมพ์แก้ไขก่อนเผยแพร่สู่สาธารณะ
9. ผู้นิพนธ์ยอมมีสิทธิ์ที่จะร้องเรียนหรือขอคำชี้แจงจากบรรณาธิการเกี่ยวกับการตัดสินใจตีพิมพ์ผลงานต่าง ๆ

Publication Ethics for Journal Authors

1. Authors must declare that all work in their submitted piece is original and cite content from other sources appropriately to avoid plagiarism.
2. Authors must ensure that their paper does not contain any libellous matter or infringe any copyright or other intellectual property right of any other people.
3. In case of more than one author, the order of authorship should be jointly determined by all of the co-authors and explained to the editor clearly.
4. Authors must not submit the same manuscript to other academic journals during the same time of submission to Phuphan Sarn journal Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University.
5. Authors must obtain Written permission to reproduce any content from third-party sources (text and images) with copyright.
6. Authors should clearly identify the source of research funding (if any) in the manuscript.
7. In case there may be a conflict of interest in matters relating to the content to be

published in the Phuphan Sarn journal Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University.

8. Authors should inform the editor if there is a significant error in their published piece so that the Phuphan Sarn journal Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University.

9. Authors have the right to appeal editorial decisions.

จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพของบทความต้นฉบับด้วยความใส่ใจ มีความเป็นกลาง และทำงานภายใต้กรอบเวลาที่เหมาะสม

2. ผู้ประเมินต้องแจ้งต่อบรรณาธิการทันที หากมีข้อสงสัยว่าบทความนั้นมีความเสี่ยงต่อการคัดลอกผลงานทางวิชาการจากที่อื่นมาโดยไม่มีการอ้างอิง

3. ผู้ประเมินต้องชี้แจงกรณีผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจเกิดขึ้นในประเด็นเกี่ยวกับบทความที่ตนเองได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ประเมิน

4. ผู้ประเมินต้องเคารพในข้อมูลลับของต้นฉบับตลอดการประเมิน

Publication Ethics for Journal Article Reviewers

1. Reviewers should assist in improving the quality of a submitted article by reviewing the manuscript with care and neutrality, in a timely manner.

2. Reviewers must inform the editor of any published or submitted content to a specific article they have been assigned to assess.

3. Reviewers must respect the confidentiality of any information in the manuscript during the review process.

Publication Frequency

Phuphan Sarn journal Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University. 6 months, published 1

Vol. No 1, January - June

Vol. No 2, July – December

Open Access Policy

This journal provides immediate open access to its content on the principle that making research freely available to the public supports a greater global exchange of knowledge.

บทบรรณาธิการ

วารสารภูพานสาส์น วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2568) วารสาร “ภูพานสาส์น” ยังคงยึดมั่นในพันธกิจการส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีคุณภาพ โดยเป็นพื้นที่ทางวิชาการที่เปิดกว้างสำหรับผลงานวิจัยที่ตอบสนองต่อบริบทท้องถิ่นและสากล ทั้งยังสะท้อนถึงพลวัตของสังคม วัฒนธรรม การศึกษา และอัตลักษณ์เชิงพื้นที่อย่างลุ่มลึกและร่วมสมัย ในฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการจำนวน 5 เรื่อง ซึ่งนำเสนอประเด็นที่หลากหลาย อาทิ งานวิจัยด้านการส่งเสริมอาชีพและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามในจังหวัดสกลนคร เช่น “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมคราม บ้านกลาง จังหวัดสกลนคร” และ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในจังหวัดสกลนคร” ซึ่งตอกย้ำถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่

นอกจากนี้ ยังมีบทความวิจัยจากต่างประเทศที่มีคุณค่าทางวิชาการ คือ “Writing A Singing Exercise Book for The Fifth-grade Students at Tianjin Ruiting Primary School, The People’s Republic of China” ซึ่งเป็นหลักฐานแห่งความร่วมมือเชิงวิชาการระดับนานาชาติที่กำลังเติบโต อีกทั้งยังมีงานวิจัยด้านการพัฒนาทักษะต่าง ๆ คือ “การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ด้วยกิจกรรม 4D สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา” และ “การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการกลุ่มทอผ้าไหมย้อมครามเพื่อยกระดับการบริหารจัดการ” วารสารฉบับนี้จึงเป็นประจักษ์พยานถึงความหลากหลายทางองค์ความรู้ และการบูรณาการระหว่างศาสตร์เชิงวิชาการกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จริง

ในนามของกองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้เขียน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อ่านทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาดาวิ ไชยมาตย์

บรรณาธิการวารสารภูพานสาส์น

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Editorial

PHUPHAN SARN Journal of Humanities and Social Sciences Vol.8 No.1 (January – June 2025) The PHUPHAN SARN Journal remains committed to its mission of promoting and disseminating high-quality scholarly work in the fields of humanities and social sciences. Serving as a platform for both local and global academic exchange, this issue embraces research that reflects the dynamic interplay of tradition, innovation, and regional identity. This current issue features five academic articles that highlight diverse and meaningful topics. Several studies focus on local wisdom and community-based enterprise in Sakon Nakhon Province, such as: “Development of Indigo-Dyed Silk Products of the Ban Klang Community Enterprise Group” and “Factors Influencing Consumers’ Decisions to Purchase Indigo-Dyed Silk Products in Sakon Nakhon” — both of which underscore the importance of cultural industries and creative economy in rural contexts. We are also honored to present international research contributions including: “Writing a Singing Exercise Book for Fifth-grade Students in Tianjin Ruiting Primary School, China”, demonstrating expanding academic collaborations across borders. Further, notable works in this issue include research on educational innovations, such as: “Developing Reading and Writing Skills Using the 4D Group Development Model for Secondary Students”, and “Entrepreneurial Skill Development in Indigo-Dyed Silk Production Communities”, which reflect a synthesis between academic insight and practical application in the local context. The editorial board extends sincere gratitude to the authors, peer reviewers, and readers whose contributions have ensured the scholarly quality and relevance of this issue. We hope the knowledge shared herein will inspire continued academic inquiry and sustainable social impact.

With respectful regards,

Assistant Prof. Dr. Yatawee Chaiyamat

Editor-in-Chief

PHUPHAN SARN Journal of Humanities and Social Sciences
Sakon Nakhon Rajabhat University

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมคราม บ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร Development of Indigo-dyed Silk Products of the Ban Klang Indigo-dyed Silk Weaving Community Enterprise Group for Standard Certification ปิยนุช หล้าอามาตย์, ยุพารัตน์ โจมคำ, ชนิสรา ดกเอียร, ณัฐนิช กรมเกตุ, สุภารัตน์ อัคราช, เติชิตา แสงสิทธิ, นิโลบล ภูระย้า	1
แนวทางการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม ย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร Guidelines for Development of entrepreneurs in the Ban Klang Indigo Silk Weaving Community Enterprise Group ศศิธร พิกุลศรี, ชลลดา พุ่มโหมง, กัญญารัตน์ อัครจันทร์, ศุภิสรา ธิทะ, จิราพร คอนโคตร, เกศริน ออดโรสง, นิโลบล ภูระย้า	14
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในจังหวัดสกลนคร Factors Influencing the Purchasing Decisions of Consumers Regarding Ban Klang Indigo-Dyed Silk, a Cultural Product in Sakon Nakhon Province สิรินยา ขานคำภา, ปนัดดา ประกิจ, ดาราศาสตร์ สุร่าไพ, ธัญพร บุญพัฒน์, กมลฉัตร วงศ์สิงห์, นิโลบล ภูระย้า	28
Writing A Singing Exercise Book for The Fifth-grade Students at Tianjin Ruiting Primary School, Hebei District, Tianjin, The People's Republic of China Mu Pengxiao, Pranote Meeson	43
บทความวิชาการ	
การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ด้วยกิจกรรมการพัฒนารอ่านคล่อง เขียนคล่อง 4 Group Development (4D) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเหล่าใหญ่นาขววิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น The Development of Reading and Writing Fluency through the 4D Group Development Model for Matthayomsuksa 1-6 Students at Lao Yai Na Khao Witthayakhom School สุกัญญา อุดมโภชน์	52

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมคราม บ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร Development of Indigo-dyed Silk Products of the Ban Klang Indigo-dyed Silk Weaving Community Enterprise Group for Standard Certification

ปิยนุช หล้าอามาตย์¹, ยุพารัตน์ โจมคำ², ชนิสรา ดกเอียร³, ณัฐนิช กรมเกตุ⁴,
สุดารัตน์ อัคราช⁵, เตชิตา แสงสิทธิ์⁶, นิโบล ภูระยา⁷

¹⁻⁷สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹⁻⁷Thai Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University

Corresponding author E-mail: csmw.pianuch46@gmail.com โทรศัพท์ 06-1069-6709

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทการผลิตผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม สมาชิก และผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มมีจุดแข็งในการใช้เส้นไหมพันธุ์พื้นบ้านคุณภาพดี การออกแบบลวดลายที่สะท้อนอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่น เช่น ลายขอ ลายดอกพุดตาน และลายต้นคราม อีกทั้งมีความมุ่งมั่นอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาการผลิตผ้าไหมย้อมคราม ขณะเดียวกันกลุ่มยังเผชิญปัญหาการขาดแรงงานฝีมือรุ่นใหม่ ขาดช่องทางจัดจำหน่ายที่หลากหลาย และยังไม่ได้นำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ กระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบ แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยจึงมุ่งเน้นการเพิ่มคุณภาพวัตถุดิบ ส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการสักระบายครามให้ได้มาตรฐาน พัฒนาระบบการย้อมสีและลวดลายให้ตอบโจทย์ตลาดสมัยใหม่ โดยยังคงความเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรพัฒนาและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด รวมถึงส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม อันจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์, ผ้าไหมย้อมคราม, วิสาหกิจชุมชน, มาตรฐานผลิตภัณฑ์

รับบทความ: 26 พฤษภาคม 2568

แก้ไขเสร็จ: 23 มิถุนายน 2568

ตอบรับบทความ: 27 มิถุนายน 2568

Abstract

This research aimed to study the production context of indigo-dyed silk fabric of the community enterprise group and to develop the products to meet quality standards. A qualitative research methodology was employed, collecting data through in-depth interviews with 15 key informants, including group leaders, members, and relevant stakeholders in the community, selected through purposive sampling. The data were analyzed using content analysis and presented descriptively.

The findings revealed that the group's strengths lie in the use of high-quality native silkworm breeds and the design of patterns that reflect local identity, culture, and way of life, such as Kho pattern, Phut Tan flower pattern, and Ton Kram pattern. The group was also committed to preserving and transmitting the wisdom of indigo-dyed silk production. However, challenges were reflected through a shortage of skilled young labor, the limited distribution channels, and the lack of systematic application of technology or innovation in production processes.

Keywords: Product development, Indigo-dyed silk, Community enterprise, Product standards

Received: 26 May 2025

Revised: 23 June 2025

Accepted: 27 June 2025

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) มุ่งส่งเสริมการยกระดับสมรรถนะทางการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในทุกมิติ ทั้งทางเศรษฐกิจ นวัตกรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าครามได้อย่างสอดคล้อง โดยเน้นการยกระดับคุณภาพวัตถุดิบ และมาตรฐานการผลิตให้ได้คุณภาพสากล อีกทั้งผสานความร่วมมือกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและ นวัตกรรมในกระบวนการผลิตและการตลาด การสร้างแบรนด์ และการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อขยาย โอกาสทางการค้า ควบคู่กับการถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเข้ามาสืบสานงานหัตถกรรม ผ้าคราม รวมถึงการใช้ประโยชน์จากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาเป็นจุดขายสำคัญของ สินค้า เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งแนวทางที่ กล่าวมาข้างต้นนี้เกิดจากแนวคิดหลักในการเชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตอย่างสอดคล้องกัน โดยเริ่มจาก การนำรากฐานดั้งเดิมของประเทศ เช่น เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความหลากหลายมาสร้างสรรค์ให้เกิดคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ในระดับสากล ปรับปรุงโครงสร้างจำเป็น ต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งระบบคมนาคม การสื่อสาร และโครงสร้างด้านวิทยาศาสตร์ พร้อมยกระดับการเติบโต ของอุตสาหกรรมยุคใหม่ และสร้างแรงจูงใจต่อการลงทุนในภาคธุรกิจ ทั้งนี้ ยังเน้นการส่งเสริมผู้ประกอบการ รุ่นใหม่ และพัฒนาทักษะของประชากร เพื่อให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว และ ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างทั่วถึง ทำให้ได้รับการสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาคน ผลผลิต เศรษฐกิจ สร้างคุณค่า (Value-driven Economy) และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ส่งผลให้เกิดความได้ เปรียบและความสามารถในการแข่งขันอย่างรอบด้าน

ตำบลด่านม่วงคำมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเกี่ยวกับผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติและผ้าไหมย้อมครามที่สืบสาน และสร้างสรรค์มาจากบรรพบุรุษ จึงทำให้หลายชุมชนได้นำองค์ความรู้และทักษะด้านงานหัตถกรรมมาประกอบ เป็นสัมมาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานหลายภาคส่วน ดังเช่นเมื่อปี พ.ศ. 2565 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครได้ดำเนินโครงการ U2T for BCG เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วย BCG ให้ กับชุมชนพื้นที่เป้าหมาย มีแกนนำบัณฑิต ประชาชนและนักศึกษาช่วยกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างมี เป้าหมาย โดยการมีส่วนร่วมทั้งจากภาคส่วนการศึกษา ภาครัฐภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษา ในชุมชน และประชาชนในพื้นที่ การดำเนินโครงการที่ผ่านมาได้มีส่วนช่วยให้ชุมชนเกิดการขับเคลื่อนและพัฒนา งานหัตถกรรมของชุมชนไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

จากประเด็นการส่งเสริมการยกระดับสมรรถนะทางการแข่งขันในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นำมาสู่การ พัฒนาและส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัด สกลนคร ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นโดยชาวบ้านในตำบลด่านม่วงคำและยังคงดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยการรวมกลุ่มดังกล่าวนอกจากจะเป็นการรวมตัวของกลุ่มอาชีพแล้ว ยังเป็นการร่วม กันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านงานหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอีกด้วย นับเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการแข่งขันด้านฝีมือในงานหัตถกรรม งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาสภาพของกลุ่มและบริบทการผลิตผ้าไหมย้อมครามเพื่อให้เห็นจุดแข็งหรือ ศักยภาพของกลุ่มอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การค้นหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่ม

ให้ได้รับมาตรฐาน โดยเฉพาะคุณภาพของวัตถุดิบที่เป็นต้นทางของการผลิตที่สำคัญ และผลลัพธ์ที่เกิดจากงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเป้าหมายและชุมชนอื่น ๆ ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกัน ในการยกระดับคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมให้มีความสามารถในการแข่งขันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ในขณะเดียวกันก็สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนพร้อมกับรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านการสืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไปยังคนรุ่นต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการผลิตผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางให้ได้รับมาตรฐาน โดยเน้นการยกระดับคุณภาพวัตถุดิบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ สร้างสรรค์ และปรับปรุงผลิตภัณฑ์ใหม่หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ขั้นตอนการคิดค้นแนวคิดผลิตภัณฑ์ การศึกษาวิจัยตลาดเพื่อวิเคราะห์ความต้องการและโอกาสทางธุรกิจ การพัฒนารูปแบบและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ การทดสอบและปรับปรุงผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการวางแผนกระบวนการผลิต การควบคุมคุณภาพ และการวางแผนช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสมและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมายถึง บุคคลภายในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกัน เพื่อร่วมกันประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น กระบวนการผลิตและการบริการ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือน ตลอดจนส่งเสริมการพึ่งพาตนเองทั้งในระดับชุมชนและระหว่างเครือข่ายของชุมชนด้วยกัน

ผ้าไหมย้อมคราม หมายถึง ผืนผ้าที่ผลิตจากเส้นไหม โดยผ่านกระบวนการย้อมสีด้วยวัตถุดิบจากธรรมชาติที่ได้จากต้นคราม ซึ่งให้โทนสีตั้งแต่ฟ้าอ่อนจนถึงน้ำเงินเข้ม และสามารถผลิตได้ทั้งการทอแบบสมัยใหม่หรือใช้เครื่องทอ

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ หมายถึง ข้อกำหนดทางเทคนิคที่ใช้เป็นแนวทางในการผลิตสินค้า โดยจะกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น คุณภาพของวัตถุดิบ ประสิทธิภาพการใช้งาน และวิธีการทดสอบผลิตภัณฑ์ เพื่อประเมินว่าสินค้านั้นมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและเป้าหมายของชุมชนอย่างครบถ้วน โดยเริ่มจากแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เน้นการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิมในการผลิตผ้าไหมย้อมคราม ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านกลาง ประกอบกับใช้ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเป็นกรอบแนวคิดหลัก เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง

สามารถพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างครบถ้วน ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นการพัฒนาระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านการจัดการตนเอง มีการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกชุมชน อีกทั้งยังมุ่งหวังให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ผ่านการสร้างงาน สร้างรายได้ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตที่มั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นศึกษาบริบทการผลิตผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง และหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางให้ได้รับมาตรฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านระยะเวลา ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยจะศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ได้แก่ บริบทชุมชนบ้านกลาง บริบทการผลิตผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่วิจัยไว้ดังนี้

1. ชุมชนบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง

ขอบเขตด้านระยะเวลา

งานวิจัยนี้กำหนดระยะเวลาการวิจัยทั้งสิ้น 7 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2567 – เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2568 โดยแบ่งระยะเวลาการทำงานวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การขอจริยธรรมวิจัยในมนุษย์
2. การศึกษาเอกสาร
3. การศึกษาภาคสนามลงพื้นที่สำรวจบริบทชุมชนและการผลิตผ้าไหมย้อมคราม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ได้แก่ การศึกษาบริบทการผลิตผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางให้ได้รับมาตรฐาน ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปได้ว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านกลางในครั้งนี้ดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ผ่านการบูรณาการภูมิปัญญาและนวัตกรรมร่วมสมัย โดยนำความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาผสมผสานกับเทคโนโลยี นวัตกรรม และแนวคิดการออกแบบที่ทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการนี้จะช่วยรักษาลักษณะและคุณค่าทางวัฒนธรรมของผ้าครามไว้ ในขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างยั่งยืน โดยมีผลลัพธ์ให้เกิดการสร้างรายได้ การจ้างงาน และการลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการผลิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินงานโดยเริ่มจากการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนมาออกแบบงานวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในชุมชนบ้านกลาง หมู่ 2 ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอ

โคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าไหมย้อมครามและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคำนึงถึงผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ และสามารถถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผ้าไหมย้อมครามได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมายหรืออาสาสมัครต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง หมู่ 2 ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร
2. กลุ่มเป้าหมายหรืออาสาสมัครต้องมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำหรือผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าไหมย้อมคราม โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น การปลูกฝ้าย การมัดหมี่ การย้อมเส้นใยด้วยสีธรรมชาติ การทอผ้า
3. กลุ่มเป้าหมายหรืออาสาสมัครต้องมีความรู้และทักษะในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตผ้าไหมย้อมคราม
4. กลุ่มเป้าหมายหรืออาสาสมัครต้องเป็นผู้ที่สืบสานภูมิปัญญาการผลิตผ้าทอมือจากบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่อง

การเลือกกลุ่มเป้าหมายตามเกณฑ์ดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนปัญหา ศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การยกระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางให้สามารถพัฒนาสู่มาตรฐานและสร้างความยั่งยืนได้ในอนาคต

การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การขอรับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มีความจำเป็นเนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเก็บข้อมูลจากมนุษย์ ผ่านการสัมภาษณ์และการสังเกต ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิ ความเป็นส่วนตัว และศักดิ์ศรีของผู้เข้าร่วมวิจัย ดังนั้นจึงต้องได้รับการพิจารณาและรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเพื่อการดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามหลักจริยธรรม มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างรัดกุม อาสาสมัครได้รับข้อมูลที่ชัดเจนก่อนตัดสินใจเข้าร่วม สามารถปฏิเสธหรือยุติการเข้าร่วมได้โดยไม่มีผลกระทบ และผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้การขอรับรองจึงเป็นการยืนยันว่าโครงการวิจัยมีความรับผิดชอบต่อผู้เข้าร่วมและสอดคล้องกับหลักวิชาชีพทางวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยวางแผนและปฏิบัติตามขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ ดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยแบบคำถามปลายเปิดครอบคลุมประเด็นบริบทการผลิต การจัดการกลุ่ม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และมาตรฐาน โดยเน้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ถ่ายทอดประสบการณ์ได้อย่างอิสระ และปรับคำถามตามสถานการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกและครบถ้วนสำหรับการวิเคราะห์ นอกจากนี้ในขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามเพื่อให้ได้มาตรฐาน คณะผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 15 คน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการผลิตและการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพและสรุปแบบอุปนัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม

2) แบบสังเกต มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้านบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ทั้งนี้ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนใช้งานเพื่อให้มั่นใจในความน่าเชื่อถือของข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตที่ได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมคราม ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ตามแนวทางของชาย โพธิ์สีดา (2562) ได้แก่ 1) การจัดการข้อมูล (Data management) คือ การจัดระเบียบข้อมูลเพื่อพร้อมที่จะนำไปวิเคราะห์ 2) การแสดงข้อมูล (Data display) คือ การนำข้อมูลมาจำแนกเป็นประเด็นสำคัญ และ 3) การอธิบายข้อมูล (Data explanation) คือ การบรรยายและตอบคำถามข้อค้นพบจากปรากฏการณ์ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ตามแนวคิดของ สุกางค์ จันทวานิช (2559) เพื่อการตรวจสอบและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และเพื่อยืนยันความถูกต้อง ซึ่งประกอบด้วยสองแนวทางหลัก ได้แก่ 1) การเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากช่วงเวลา เนื้อหาต้องมีความสอดคล้องกัน และ 2) ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งอาจดำเนินการผ่านการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกต ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

วิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มจากการจัดระเบียบข้อมูล การแสดงข้อมูลด้วยการจำแนกข้อมูลที่จัดระเบียบออกเป็นประเด็นสำคัญ พร้อมนำเสนอรายละเอียด และอธิบายข้อมูล โดยตีความข้อค้นพบจากปรากฏการณ์ และหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล รวมถึงการเปรียบเทียบและสรุปข้อค้นพบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางให้ได้มาตรฐาน

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร มีเป้าหมายหลักในการศึกษาบริบทการผลิตผ้าไหมย้อมครามเพื่อค้นหาสภาพปัญหาที่กลุ่มประสบในกระบวนการดำเนินงาน และวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต โดยแสดงผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ดังนี้

1. ศึกษาบริบทการผลิตผ้าไหมย้อมครามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง พบว่า กระบวนการผลิตผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มมีพื้นฐานที่มั่นคง ด้วยประสบการณ์ที่ส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นในกลุ่มทำให้เกิดความชำนาญในกระบวนการผลิตผ้าไหมแบบดั้งเดิมอย่างครบถ้วน ทั้งในด้านการเตรียมเส้นไหม การหมักน้ำคราม การย้อมผ้า และการทอผ้า โดยมีตลาดขายประจำถิ่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบริบทแวดล้อมในการดำเนินการ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม สามารถจำแนกออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

ด้านวัตถุดิบ กลุ่มต้องพึ่งพาต้นครามและเส้นไหมพื้นบ้านเป็นวัตถุดิบหลัก แต่กลับประสบปัญหาความไม่แน่นอนของผลผลิตในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะต้นครามที่ต้องปลูกตามฤดูกาลและอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ ขณะที่เส้นไหมพื้นบ้านมีจำนวนจำกัด มีปริมาณเพียงพอแค่ใช้ภายในชุมชน แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการในกระบวนการผลิต ทำให้กลุ่มจำเป็นต้องจัดซื้อวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน ซึ่งมีต้นทุนที่ค่อนข้างสูงและไม่สามารถควบคุมคุณภาพได้อย่างสม่ำเสมอ

ด้านแรงงาน พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้สูงอายุ แม้จะมีประสบการณ์และความชำนาญสูง แต่มีข้อจำกัดด้านสุขภาพ ขณะเดียวกันกลุ่มยังไม่สามารถดึงดูดแรงงานรุ่นใหม่ ทำให้การสืบทอดภูมิปัญญามีแนวโน้มลดลง อีกทั้งยังไม่มีระบบการจัดการแรงงานที่เป็นระบบ จึงเกิดปัญหาความล่าช้าและขาดความต่อเนื่องในการผลิต

ด้านกระบวนการผลิต กลุ่มยังคงพึ่งพาแรงงานมนุษย์ในทุกขั้นตอน แม้จะสามารถรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาได้เป็นอย่างดี แต่กลับเป็นอุปสรรคสำคัญเมื่อมีการสั่งซื้อสินค้าจำนวนมากในระยะเวลาจำกัด โดยเฉพาะกระบวนการย้อมครามที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการหมักและย้อมหลายรอบ รวมถึงต้องมีความชำนาญในการควบคุมระดับสีให้สม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดอย่างทันทั่วถึง นอกจากนี้กลุ่มยังขาดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการผลิต การควบคุมคุณภาพสินค้า การบริหารต้นทุน หรือการใช้ประโยชน์จากช่องทางการตลาดดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของตลาดในยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 2 กระบวนการย้อมเส้นไหมกับครามธรรมชาติโดยใช้การรีดเส้นใย

จากปัจจัยข้างต้นสรุปได้ว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามแม้จะพบจุดแข็งด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรแรงงาน ระบบการผลิตมีผลต่อศักยภาพในการพัฒนาและการแข่งขันทางการตลาดในระยะยาว การแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการวางแผนเชิงกลยุทธ์อย่างรอบด้าน เพื่อยกระดับกลุ่มให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และขับเคลื่อนชุมชนไปสู่การพัฒนาอย่างมั่นคง

2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มดังกล่าวให้ได้รับมาตรฐาน

จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามให้ได้รับมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็งของผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมที่มีความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นลวดลายเฉพาะถิ่น เทคนิคการย้อมด้วยครามธรรมชาติ หรือความประณีตจากกระบวนการทอมือ อย่างไรก็ตาม ลักษณะเชิงวัฒนธรรมดังกล่าวยังต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ ทั้งในด้านความทันสมัย ความสะดวก และคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบเครื่องแต่งกายสำเร็จรูป ผ้าพันคอ ของที่ระลึก หรือของตกแต่งที่สามารถใช้งานได้หลากหลาย เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในตลาดที่มีการแข่งขันสูงขึ้น

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเศษผ้าไหมย้อมคราม

ในด้านกระบวนการผลิต กลุ่มควรจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานที่มีแบบแผน เช่น การจัดทำคู่มือขั้นตอนการผลิต เกณฑ์ควบคุมคุณภาพในแต่ละกระบวนการ รวมถึงการสร้างระบบติดตามย้อนกลับ เพื่อให้สามารถตรวจสอบที่มาของวัตถุดิบและวิธีการผลิตได้อย่างชัดเจน เป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ และเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญในการยื่นขอรับรองมาตรฐานต่าง ๆ เช่น OTOP หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน นอกจากนี้ ควรดำเนินการพัฒนาแบรนด์ของกลุ่มให้มีความชัดเจน โดยใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่องที่เชื่อมโยงคุณค่าของผลิตภัณฑ์เข้ากับเรื่องราวของชุมชน ภูมิปัญญา และทักษะของช่างฝีมือ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์และเพิ่มคุณค่าในมิติทางวัฒนธรรมให้แก่สินค้าได้อย่างเป็นรูปธรรม

ด้านการตลาดพบว่า การขยายตลาดในปัจจุบันไม่อาจละเลยการตลาดดิจิทัล กลุ่มควรได้รับการส่งเสริมสื่อออนไลน์ ทั้งในด้านการจัดการเพจ การถ่ายภาพสินค้า การเขียนคำบรรยายอย่างมีอาชีพ และการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคจากข้อมูลออนไลน์ เพื่อนำไปปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐหรือองค์กรที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การสนับสนุนด้านวิชาการ เทคโนโลยี และทรัพยากรยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการขยายตลาด เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้สามารถแข่งขันได้อย่างมั่นคงยั่งยืนในอนาคต

ผู้วิจัยได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชน” ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่สมาชิกในกลุ่ม การอบรมจัดขึ้นในรูปแบบกิจกรรมกลุ่ม มีการบรรยาย ถ่ายทอดองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมคราม การสร้างมาตรฐาน รวมถึงการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับนวัตกรรมร่วมสมัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนและสร้างความเข้มแข็งในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

กล่าวโดยสรุป กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางถึงแม้จะมีจุดแข็งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและทักษะการผลิตแบบดั้งเดิม ในขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัดด้านวัตถุดิบ แรงงาน และการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพการผลิตและศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การควบคุมคุณภาพ การสร้างตราสินค้า การประยุกต์ใช้การตลาดดิจิทัล และการสร้างเครือข่าย เพื่อยกระดับขีดความสามารถและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มได้ในอนาคต

ภาพที่ 4 กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

ความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางสะท้อนถึงความพยายามของชุมชนในการรักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในยุคใหม่ ซึ่งกลุ่มมีจุดแข็งด้านภูมิปัญญาและทักษะการผลิตที่เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับข้อสรุปของนิรมล หารินไสล และสุกัลยา เชิญขวัญ (2564) ว่า กระบวนการย้อมผ้าด้วยสีจากธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางนั้น “คราม” ถือเป็นวัสดุสำคัญที่ได้รับความนิยมมาอย่างยาวนาน ซึ่งทำให้ได้สีฟ้าหรือสีน้ำเงินที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และยังเป็นการแสดงถึงภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ในขณะที่เดียวกันผลจากการวิจัยครั้งนี้ก็ยังพบประเด็นปัญหาบางประการของกลุ่ม กล่าวคือ จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของการดำเนินงานพบว่า กลุ่มมีข้อจำกัดด้านวัตถุดิบ แรงงาน และการบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ โดยเฉพาะปัญหาการขาดคนรุ่นใหม่มาสืบทอดภูมิปัญญา ซึ่งส่งผลกระทบต่อต่อเนื่องของการผลิต ข้อจำกัดเหล่านี้สอดคล้องกับที่ จีรเกียรติ อภิภูโยภาส (2563) เสนอว่า สิ่งที่วิสาหกิจชุมชนควรเตรียมความพร้อมและพัฒนาเพิ่มเติม คือ การสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้า การวางแผนการผลิต การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย จะเห็นได้ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมักประสบปัญหาในทำนองเดียวกัน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการสืบทอดและการจัดการที่เป็นระบบ ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังที่ มินระดา โคตรศรีวงศ์ และคณะ (2559) ได้เสนอว่า การสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเห็นคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของการทอผ้า เป็นแนวทางสำคัญในการรักษาภูมิปัญญาให้คงอยู่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงควรดำเนินควบคู่กับการส่งเสริมบทบาทของคนรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ

ด้านการบริหารจัดการ พบว่ากลุ่มยังดำเนินงานในลักษณะกระจายหน้าที่ตามเวลาว่างของสมาชิก ขาดระบบวางแผนการผลิตที่ชัดเจน การติดตามผลผลิต และการควบคุมคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชินวุฒ โคตะกา และคณะ (2567) ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วมภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในส่วนของกระบวนการผลิต พบว่ามีลักษณะซับซ้อนและใช้แรงงานสูง โดยเฉพาะขั้นตอนการย้อมครามที่ต้องใช้เวลาในการหมักและย้อมหลายรอบ เพื่อให้ได้สีที่เข้มติดทน และสม่ำเสมอ ซึ่งแม้จะสะท้อนคุณค่าเชิงวัฒนธรรม แต่กลับเป็นอุปสรรคในการรองรับคำสั่งซื้อจำนวนมากในระยะเวลากำหนด ส่งผลให้กลุ่มสูญเสียโอกาสทางการตลาด และไม่สามารถขยายตลาดได้อย่างเต็มศักยภาพ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางของ ภัทรา ศรีสุข และคณะ (2564) ที่เสนอการต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมธรรมชาติควบคู่กับการรักษาคุณภาพวัตถุดิบและการยกระดับด้วยนวัตกรรมสนอการพัฒนาผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติโดยเน้นรักษาคุณภาพวัตถุดิบ เช่น การคัดเลือกเส้นไหมและสีธรรมชาติที่มีคุณภาพสูง เพื่อให้ได้สีคงทน

และปลอดภัย พร้อมต่อยอดผลิตภัณฑ์ด้วยการออกแบบลวดลายใหม่ ๆ และขยายรูปแบบสินค้าให้หลากหลาย ตลอดจนยกระดับด้วยนวัตกรรม เช่น เทคนิคการย้อมสีที่มีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีออกแบบ เพื่อเพิ่มมูลค่าและความสามารถแข่งขัน โดยยังคงความยั่งยืนและสร้างเครือข่ายชุมชนผู้ผลิตเพื่อส่งเสริมตลาดทั้งในและต่างประเทศ

ด้านการตลาด แม้ว่ากลุ่มจะเริ่มใช้ช่องทางออนไลน์ คือ เฟซบุ๊ก แต่ยังขาดความชำนาญในการสร้างเนื้อหา ภาพลักษณ์สินค้า และการเล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์และน่าจดจำในกลุ่มผู้บริโภค อุมพร โวลา (2567) ได้เสนอให้กลุ่มผู้ผลิตใช้กลยุทธ์การสื่อสารตราสินค้าร่วมกับพัฒนาเนื้อหาแบบเล่าเรื่องเพื่อเพิ่มการรับรู้ และการพัฒนาทักษะของสมาชิกในด้านการออกแบบลวดลายใหม่ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์ และบริหารต้นทุน เพื่อรองรับความต้องการเสนอให้กลุ่มผู้ผลิตใช้กลยุทธ์สื่อสารตราสินค้าควบคู่กับการเล่าเรื่อง เพื่อเพิ่มการรับรู้และเชื่อมโยงกับลูกค้า พร้อมพัฒนาทักษะสมาชิกด้านออกแบบลวดลายใหม่ ๆ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์ เพื่อขยายตลาด รวมถึงบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ รองรับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น จากข้อเสนอดังกล่าวนี้ทำให้เห็นว่า การสื่อสารตราสินค้าควรดำเนินการควบคู่ไปกับการปรับเปลี่ยนลวดลายบนผืนผ้า ดังที่ สุดากาญจน์ แยมดี (2558) ได้สำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าแล้วพบว่า ลวดลายผ้าที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดมีผลต่อการเลือกซื้อสินค้า เนื่องจากลวดลายแต่ละแบบต่างสื่อความหมายและอารมณ์ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ลวดลายก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าใหม่ด้วย ดังผลการวิจัยของ ญัฐชัย เอกนราจินดาวัฒน์ (2566) ที่พบว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าใหม่ คือ ควรมีกระบวนการที่ทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ผ้าใหม่มีคุณภาพดีขึ้น มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ผ้าใหม่ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และควรพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าใหม่ที่เน้นคุณค่าประโยชน์ใช้สอย เพื่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการผู้ผลิตและร้านค้าผ้าไหม

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านกลาง จังหวัดสกลนคร โดยอาศัยข้อมูลบริบทของชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจมาวิเคราะห์หาจุดแข็งและปัญหา ซึ่งพบว่ากลุ่มกำลังเผชิญปัญหาวัตถุดิบไม่เพียงพอ โดยเฉพาะต้นครามและเส้นไหมพื้นบ้าน รวมถึงแรงงานส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและขาดการสืบทอดภูมิปัญญา กระบวนการผลิตก็ยังคงพึ่งพาแรงงานคน ไม่มีเครื่องจักรกลมาทุ่นแรง และขาดการบริหารจัดการที่ทันสมัย ในงานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ผู้บริโภครุ่นใหม่ ควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และสร้างตราสินค้าด้วยกลยุทธ์การเล่าเรื่อง พร้อมใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขยายตลาด รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือกับภาคการศึกษาและหน่วยงานรัฐ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและทำให้เกิดความยั่งยืนของกลุ่มและชุมชนในภายภาคหน้า

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้แนวคิดการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรมสมัยใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมคราม ได้แก่ การออกแบบลวดลายและรูปแบบการใช้งานผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ตลาดยุคใหม่ การจัดระบบการผลิตอย่างมีมาตรฐาน เช่น การจัดทำคู่มือควบคุมคุณภาพและระบบติดตามย้อนกลับ เพื่อรับรองแหล่งที่มาของวัตถุดิบและกระบวนการผลิต การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์และการตลาด เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่กว้างขึ้น แนวทางการพัฒนาทักษะและการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับแรงงานรุ่นใหม่อย่างเป็น

ระบบ เพื่อรักษาความต่อเนื่องของงานฝีมือ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากรอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้และทักษะการย้อมครามรวมถึงการทอผ้าในชุมชน เพื่อเป็นการสืบทอดและรวบรวมภูมิปัญญาของคนในชุมชน
2. ควรยกระดับกระบวนการผลิตที่ช่วยลดระยะเวลาการย้อมครามโดยไม่กระทบต่อคุณภาพของสีธรรมชาติ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต
3. ควรศึกษาความต้องการของตลาดเป้าหมายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การออกแบบผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมและทำให้มีแนวทางการส่งเสริมการตลาดที่สามารถตอบรับกับพฤติกรรมของผู้บริโภครุ่นใหม่ได้

เอกสารอ้างอิง

- จิรเกียรติ อภิบุญโยภาส. (2563). การส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจหมู่บ้านทำมาค้าขาย: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ. **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**, 16(2), 1-21.
- ชาย โพธิสิตา. (2556). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 6). อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ชินวุฒ โคตะกา. (2567). ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมบ้านสังข์ หมู่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. **Savant Journal of Social Sciences**, 1(5), 24-35.
- ณัฐชัย เอกนราจินดาวรรณ. (2566). การจัดการองค์ความรู้การเรียนรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในพื้นที่อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น. **วารสารรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, 6(2), 241-250.
- นิรมล หารินไสล และ สุกัลยา เขียวขวัญ. (2564). การพัฒนากระบวนการย้อมเส้นไหมด้วยคราม กลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลาง จังหวัดสกลนคร. **วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่**, 13(4), 279-295.
- ภัทรา ศรีสุโข. (2564). การออกแบบและพัฒนารูปแบบเครื่องประดับเพื่อหาแนวทางเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ. **วารสารชุมชนวิจัย**, 15(3), 70-79.
- มินระดา โคตรศรีวงศ์. (2559). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ: กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม ตำบลมะบ้า อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 9(3), 1632-1645.
- สุดากาญจน์ แยมดี. (2558). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก: กรณีศึกษาตลาดศิลปะหอมจากปราสาทศีขรภูมิ. **วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**, 9(1), 71-79.
- สุภางค์ จันทวนิช. (2565). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 26). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร โวลา. (2567). แนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหม. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 9(2), 96-111.

แนวทางการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม ย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร Guidelines for Development of entrepreneurs in the Ban Klang Indigo Silk Weaving Community Enterprise Group

ศศิธร พิกุลศรี¹, ชลลดา พุ่มโหม่ง², กัญญารัตน์ อัครจันทร์³, ศุภิสรา ธิทะ⁴,
จิราพร คอนโคตร⁵, เกศริน ออดไธสง⁶, นิโบล ภูระยา⁷

¹⁻⁷สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹⁻⁷Thai for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences Sakon Nakhon Rajabhat University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมคราม บ้านกลาง และ 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน 2) ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมคราม 3) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมคราม และ 4) สมาชิกที่เป็นทายาท ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมคราม จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง กลุ่มผู้ประกอบการเผชิญปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งด้านวัตถุดิบ แรงงาน และกระบวนการผลิตโดยเฉพาะการขาดแคลนต้นครามและไหมพื้นบ้าน แรงงานสูงวัยที่ไม่มีการถ่ายทอดอาชีพอย่างต่อเนื่อง และระบบการผลิตที่ซับซ้อนใช้เวลานาน ส่งผลให้ต้นทุนสูง คุณภาพไม่สม่ำเสมอ และแข่งขันในตลาดยุคใหม่ได้ยาก 2) แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางควรมุ่งเน้นการยกระดับทักษะสมาชิกปรับโครงสร้างบริหาร และขยายตลาดออนไลน์อย่างเป็นระบบ พร้อมส่งเสริมนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่รักษาอัตลักษณ์ชุมชนควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเสริมศักยภาพและความยั่งยืน

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการ, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, การพัฒนาผู้ประกอบการ, ผ้าไหมย้อมคราม, แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการ

รับบทความ: 26 พฤษภาคม 2568

แก้ไขเสร็จ: 25 มิถุนายน 2568

ตอบรับบทความ: 26 มิถุนายน 2568

Abstract

This research aims to: 1) study the problems faced by entrepreneurs in the Ban Klang indigo-dyed silk weaving community enterprise group, and 2) analyze participatory development approaches to enhance their capacity. This qualitative research employed field data collection through in-depth interviews using purposive sampling. The key informants consisted of 15 participants: 1) a community leader, 2) the group leader of the indigo-dyed silk weaving enterprise, 3) group members, and 4) next-generation successors of the enterprise. The data were analyzed qualitatively and presented using descriptive analysis.

The research findings revealed that: 1) The group faces structural problems in raw materials, labor, and production processes—especially a shortage of indigofera plants and local silk, an aging workforce with a lack of continuous skill transfer, and a time-consuming, complex production system. These issues have led to high costs, inconsistent quality, and difficulties in competing in the modern market. 2) To enhance competitiveness, the group must focus on upskilling members, restructuring management, and systematically expanding online markets. Simultaneously, the group should promote product innovation that preserves community identity, alongside building partnerships with public and private agencies to enhance capability and long-term sustainability.

Keywords: Entrepreneurs, Community Enterprise Group, Indigo-Dyed Silk, Entrepreneur Development, Entrepreneur Development Guidelines

Received: 26 May 2025

Revised: 25 June 2025

Accepted: 26 June 2025

บทนำ

บ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอกอศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ที่ดำเนินการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นถิ่น (ผ้าไหมย้อมคราม) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ยังมีการผลิตผ้าไหมย้อมครามทั้งเพื่อจำหน่ายและใช้ในครัวเรือนอยู่ แต่มีปัญหาการขาดแคลนผู้สืบทอด การสร้างสรรค์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงปัญหาด้านการตลาด ดังที่ สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ (2561) ได้กล่าวว่า พิจารณายุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) มีการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในมิติต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ภายใต้กรอบแนวคิดหลัก 3 ประการ โดยประการแรกคือ “การสานต่อจากรากฐานเดิม” ซึ่งเน้นการกลับไปทบทวนจุดกำเนิดทางเศรษฐกิจ เอกลักษณ์ประจำชาติ มรดกทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิตท้องถิ่น และองค์ประกอบที่เป็นจุดแข็งของประเทศทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ 2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการในอนาคต และ 3) “การก่อรูปคุณค่าใหม่ในอนาคต” มุ่งเน้นการยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการ การส่งเสริมทักษะและศักยภาพของคนรุ่นใหม่ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในยุคปัจจุบัน โดยเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาในอนาคตที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการสานต่อภูมิปัญญาเดิมและการปรับตัวให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างประชาชนในประเทศได้อย่างบูรณาการทำให้มีโอกาสที่ชุมชนจะได้รับการสนับสนุน ทั้งการพัฒนาคน ผลิตภัณฑ์ที่นำไปสู่การยกระดับ คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจสร้างคุณค่า และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายใต้แนวคิด BCG Model ซึ่งครอบคลุมเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) โดยกำหนดยุทธศาสตร์หลักจำนวน 4 ด้าน ครอบคลุม 16 โปรแกรมสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนากำลังคนและเสริมสร้างขีดความสามารถของสถาบันความรู้ 2) การศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้เชิงนวัตกรรม เพื่อตอบโจทย์ปัญหาและความท้าทายทางสังคม 3) การวิจัยและสร้างสรรค์เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับโลก และ 4) การขับเคลื่อนงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการเติบโตในระดับท้องถิ่น พร้อมทั้งลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนและการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลาง พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางมีจุดแข็งประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามมีความโดดเด่นด้านการใช้เส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน 2) มีตลาดที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน 3) ผลิตภัณฑ์บางชนิดได้รับการรับรองมาตรฐานตรานกยูง 4) ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มมีความมุ่งมั่น เข้มแข็ง และ 5) มีศูนย์เรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาผ้าไหมย้อมคราม ส่วนจุดอ่อน ประกอบด้วย 1) ขาดคนรุ่นใหม่ที่จะสืบทอดภูมิปัญญาผ้าไหมย้อมครามทั้งระบบ 2) ช่องทางการจัดจำหน่ายยังไม่หลากหลาย 3) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีปัญหาเรื่องสายตาและสุขภาพ 4) ขาดการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาปรับใช้ในกระบวนการผลิต และ 5) ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตงานหัตถกรรม อีกทั้ง ยังพบว่าจุดอ่อนด้านการตลาดของชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลาง ได้แก่ 1) ราคาปัจจัยการผลิตและค่าแรงงานมีแนวโน้มสูงขึ้น 2) กลุ่มคนรุ่นใหม่มีแนวโน้ม

ที่จะไม่นิยมการสวมใส่เครื่องแต่งกายที่ทำจากผ้าทอพื้นเมือง โดยเฉพาะผ้าไหม 3) ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อยอดสั่งผลิตผ้าทอ 4) คู่แข่งขันในพื้นที่ใกล้เคียงมีจำนวนมากและคู่แข่งในตลาดออนไลน์มีต้นทุนที่ต่ำกว่า เพราะมีโรงงานผ้าทอ และ 5) ในพื้นที่ยังไม่มีเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค

จากข้อความข้างต้น จึงนำมาซึ่งคำถามของการวิจัย คือ 1) สภาพปัญหาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางมีลักษณะเป็นอย่างไร และ 2) วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง คณะผู้วิจัยผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง จึงมีความสนใจการพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามให้ได้คุณภาพมาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ และส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางไปสู่ธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ด้วยห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) ประกอบด้วย ต้นน้ำ 1) การให้คำปรึกษาจากมืออาชีพเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ 2) ถอดบทเรียน องค์ความรู้ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของชุมชน และ 3) การแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค กลางน้ำ 1) การพัฒนาผ้าทอด้วยนวัตกรรมการผลิตกับแนวคิดเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอต้นแบบ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอสำหรับตลาดเฉพาะ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอแบบดั้งเดิม และผลิตภัณฑ์ผ้าทอแบบร่วมสมัย ปลายน้ำ 1) การพัฒนาแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ และ 2) การพัฒนาและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ เพื่อยกระดับสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานและสร้างมูลค่าเพิ่มจากเศรษฐกิจฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง
2. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางมีกรอบแนวคิดกระบวนการที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงลึกผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรวม 15 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง และทายาทรุ่นใหม่ ซึ่งได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลาย การเก็บข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงมีนาคม 2568 โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงประสบการณ์และความคิดเห็นได้อย่างอิสระข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยเน้นการจัดกลุ่มข้อมูลและตีความตามประเด็นการวิจัย ผลการวิเคราะห์ช่วยให้ได้ข้อค้นพบที่สะท้อนสภาพจริงและแสดงให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง และทายาทรุ่นใหม่ ในประเด็นสภาพปัญหาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง และแนวทางการพัฒนาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง มีผลการศึกษา ดังนี้

1. สภาพปัญหาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง

การศึกษาวิจัยสภาพปัญหาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด้ามม่วงคำ อำเภอกอกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร พบปัญหาทั้งหมด 3 ด้าน ดังนี้ 1) ปัญหาด้านวัตถุดิบ 2) ปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานฝีมือ และ 3) ปัญหาด้านกระบวนการผลิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1. ปัญหาด้านวัตถุดิบ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางประสบปัญหาการปลูกครามในฤดูแล้ง เนื่องจากขาดแคลนน้ำและอยู่ในช่วงที่สภาพอากาศไม่เหมาะสมต่อการดำเนินงาน ส่งผลให้ผลผลิตลดลง ใบครามมีขนาดเล็ก และสีไม่เข้มตามต้องการ ชาวบ้านต้องปรับตัวด้วยการพัฒนาระบบเก็บน้ำ การปลูกครามใกล้แหล่งน้ำ และใช้ต้นครามที่อายุหลายปีเป็นทางเลือกเพื่อรักษาความต่อเนื่องในการผลิตน้ำคราม อีกทั้ง วัตถุดิบในการหมักครามก็ขาดแคลนในบางฤดู ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มหลายราย สะท้อนถึงภาวะต้นทุนที่เพิ่มขึ้นแต่รายได้ยังคงที่ ดังที่ นางพิศมัย แสนจันทร์ กล่าวว่า มะขามซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในกระบวนการการหมักครามต้องซื้อจากแหล่งอื่น ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น อีกปัญหาคือการจัดหาเส้นไหม ซึ่งการเลี้ยงไหมภายในชุมชนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการผลิตไหมที่มีข้อจำกัดทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ทำให้ต้องซื้อเส้นไหมจากศูนย์หม่อนไหมหรือพ่อค้าคนกลางในราคาสูง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง จึงประสบปัญหาด้านต้นทุนสูงและส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาด

1.2. ปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานฝีมือ

กลุ่มบ้านกลางต้องพึ่งพาแรงงานหลักซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดด้านสุขภาพ เช่น สายตาพร่ามัว อ่อนล้าเร็ว หรือโรคข้อเสื่อม ส่งผลให้การผลิตล่าช้าและขาดความต่อเนื่อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นางสาวพัศวรรณ แสงวงศ์ ระบุว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ส่วนใหญ่มีสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุ แรงงานจึงน้อย อีกทั้ง สมาชิกบางคนเลือกไปทำเกษตรหรือทำงานอื่นที่มีรายได้มากกว่า ขณะเดียวกันคนรุ่นใหม่ในชุมชนไม่สนใจเรียนรู้หรือสืบทอดการทอผ้าไหมย้อมคราม เนื่องจากเห็นว่าไม่มีอนาคตที่มั่นคง การฝึกฝนแบบดั้งเดิมที่อาศัยการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จึงยังไม่สามารถแข่งขันกับระบบการเรียนรู้สมัยใหม่ที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงานได้ดีกว่า เช่นเดียวกับ นางเงินเหรียญ โสมนาม กล่าวว่า เด็กรุ่นใหม่ในชุมชนไม่ค่อยมีความสนใจเรื่องการทอผ้าไหมย้อมคราม เนื่องจากส่วนใหญ่เลือกไปเรียนหรือทำงานในเมืองเพราะมีรายได้ที่แน่นอนและสูงกว่า

ภาพที่ 2 สมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง กำลังย้อมครามเส้นไหม

1.3 ปัญหาด้านกระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตผ้าไหมย้อมครามของบ้านกลางมีความซับซ้อนและต้องใช้เวลาอันยาวนาน ตั้งแต่การเลี้ยงไหม สาวไหม มัดหมี่ ย้อมคราม และการทอผ้า โดยแต่ละขั้นตอนต้องใช้ทักษะและความประณีตสูง ซึ่งไม่สามารถเร่งรัดได้ ข้อมูลจากนางเงินเหรียญ โสมนาม ระบุว่า การผลิตไหมย้อมครามหนึ่งผืนใช้เวลา 1–2 เดือน เพราะมีหลายขั้นตอน อีกปัญหาคือความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการของตลาดกับกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม ตลาดยุคใหม่ต้องการสินค้าที่รวดเร็วและมีจำนวนมาก ขณะที่การผลิตของกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าไหมย้อมครามชุมชนบ้านกลางไม่สามารถตอบสนองได้ทัน ส่งผลให้เสียโอกาสทางการตลาด เช่นเดียวกับ นางสมบุรณ์ คิมยะราช กล่าวว่า ลูกค้าบางคนต้องการสินค้าในเวลาที่ไม่เร่งรัด ซึ่งส่งผลเสียต่อคุณภาพของสินค้า

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางเผชิญกับความท้าทายที่มีความเกี่ยวโยงกันทั้งในระดับวัตถุดิบ แรงงาน และกระบวนการผลิต ปัญหาด้านวัตถุดิบเป็นปัจจัยหลักที่กระทบต่อการดำเนินกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในฤดูแล้งที่การปลูกครามประสบปัญหาขาดแคลนน้ำส่งผลให้พืชเติบโตช้า ใบเล็ก และไม่ให้สีเข้มตามต้องการ นอกจากนี้ วัตถุดิบที่ใช้ในการหมักสี เช่น มะขาม ก็เริ่มหายากในบางฤดู และมีราคาสูงขึ้น ซึ่งไม่เพียงกระทบต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังเพิ่มต้นทุนการผลิตอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน การเลี้ยงไหมภายในชุมชนก็ยังรองรับการผลิตในระดับที่ต้องการได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ กลุ่มจึงจำเป็นต้องซื้อเส้นไหมจากภายนอกในราคาที่สูงขึ้น ด้านแรงงานพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุแม้จะมีความชำนาญสูงแต่ก็มีข้อจำกัดทางร่างกาย ส่งผลให้การผลิตล่าช้าและขาดความต่อเนื่อง คนรุ่นใหม่ไม่เห็นคุณค่า จึงเลยมองที่จะเรียนรู้และสืบทอด ความไม่สมดุลในโครงสร้างแรงงานนี้ส่งผลต่อทั้งปริมาณและคุณภาพของงานหัตถกรรมส่วนในกระบวนการผลิตซึ่งต้องอาศัยทั้งเวลา ความละเอียด และความอดทนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลี้ยงไหม มัดหมี่ ย้อมคราม และการทอผ้า

2. แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง

จากการศึกษาสภาพปัญหากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ทั้งปัญหาด้านวัตถุดิบ ปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานฝีมือ และปัญหาด้านกระบวนการผลิต ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดในยุคปัจจุบัน จึงมีแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ดังนี้ 1) การเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบ 2) การพัฒนาความคิด

สร้างสรรค์ด้านผลิตภัณฑ์และการออกแบบลวดลายให้หลากหลายและทันสมัย 3) การยกระดับกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐาน และการรับรองคุณภาพอย่างเป็นทางการ 4) การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า พร้อมทั้งขยายกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด และ 5) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างกลุ่มหรือองค์กร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบ

การเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบเป็นกลไกหลักในการพัฒนาความสามารถของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ให้สามารถแข่งขันและยืนหยัดในตลาดสมัยใหม่ได้อย่างยั่งยืน ดังที่ กัลยา แก้วประดิษฐ์ (2565) กล่าวว่า แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องเสริมศักยภาพทุนทรัพยากรบุคคลากรเพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ คือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาและสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการตลาดสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านหัตถกรรมทอผ้า แต่ยังขาดความรู้พื้นฐานด้านการวางแผนธุรกิจ การบริหารต้นทุน ตลาด และบริหารจัดการทางการเงิน ถ่ายทอดความรู้ด้านเหล่านี้จึงต้องดำเนินการผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ อาทิ การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต การจัดการวัตถุดิบ การคำนวณราคาขายให้มีความเหมาะสม รวมทั้งวางแผนความมุ่งหวังของกลุ่ม อีกทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีอย่างง่าย การวางแผนกระแสเงินสด และการบริหารความเสี่ยงทางธุรกิจ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มในเชิงโครงสร้าง ทั้งนี้ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มยังช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ในเชิงบวกและนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างธุรกิจชุมชนให้เติบโตอย่างมั่นคงในระยะยาว

ภาพที่ 3 การอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านกลาง

2.2 การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านผลิตภัณฑ์และการออกแบบลวดลายให้หลากหลายและทันสมัย

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านผลิตภัณฑ์และการออกแบบลวดลายให้หลากหลายและทันสมัย มีความสำคัญและสร้างมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มบ้านกลาง โดยกลุ่มมุ่งเน้นการอนุรักษ์ลวดลายดั้งเดิมอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ลายก้างปลา ลายหมี่ขีด และลายยกดอก พร้อมทั้งประยุกต์เข้ากับแนวคิดการออกแบบสมัยใหม่ เพื่อรองรับความต้องการของตลาด ดังที่ ไทโยโรจน์ พวงมณี (2565) กล่าวว่า

แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความยั่งยืน โดยการนำภูมิปัญญาความรู้ดั้งเดิมมา และวัตถุดิบในท้องถิ่นต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ของชุมชนและตรงความต้องการของตลาด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางได้ร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและนักออกแบบจากสถาบันการศึกษาหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอแนวทางใหม่ในการสร้างสรรค์ลวดลายให้มีความสอดคล้องกับความนิยมของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ทั้งนี้ยังส่งเสริมการใช้วัสดุธรรมชาติในชุมชนในการย้อมสี เพื่อเพิ่มความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การนำเปลือกไม้ ใบไม้ หรือครามธรรมชาติ รวมถึงการพัฒนาเส้นใยใหม่ ๆ อาทิ ฝ้ายผสมไหม เพื่อเพิ่มคุณสมบัติของเนื้อผ้า การประยุกต์แนวคิดนวัตกรรมร่วมกับเทคนิคดั้งเดิมจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความแตกต่างและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ภาพที่ 4 ผ้าไหมย้อมครามที่มีลวดลายเฉพาะตัวของชุมชนบ้านกลาง

2.3 การยกระดับกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐาน และการรับรองคุณภาพอย่างเป็นทางการ

การรักษาและยกระดับมาตรฐานการผลิตเป็นประเด็นสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศ ดังที่ ธนภูมิ เครืองทิพย์ (2563) กล่าวว่า การเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตชุมชนเพื่อรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นการยืนยันกับผู้บริโภคว่าผลิตภัณฑ์มีคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งเป็นผลต่อผู้ประกอบการที่สามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องหมายที่ได้รับการรับรองคุณภาพ สามารถนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์สร้างจุดขายให้กับผลิตภัณฑ์และเข้าสู่การแข่งขันในตลาดได้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางได้ดำเนินการพัฒนาแนวทางการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการเตรียมวัตถุดิบ การย้อมเส้นไหมด้วยสีธรรมชาติ ไปจนถึงการทอและการตัดเย็บผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป กระบวนการดังกล่าวต้องดำเนินไปภายใต้มาตรฐานเดียวกันเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ นอกจากนี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในการยื่นขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และมาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน อันเป็นสัญลักษณ์แห่งคุณภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย การรับรองมาตรฐานดังกล่าวไม่เพียงแต่เพิ่มคุณค่าเชิงพาณิชย์ของผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังช่วยขยายโอกาสการเข้าถึงตลาด

ระดับสูง และยกระดับภาพลักษณ์ของกลุ่มให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ทั้งนี้ การส่งเสริมให้สมาชิกได้รับความรู้ด้านแนวทางการผลิตที่ได้มาตรฐาน รวมถึงหลักความปลอดภัยในกระบวนการย้อมสีจากธรรมชาติ ควบคู่กับการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอถือเป็นแนวทางสำคัญที่นำไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจ

2.4 การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า พร้อมทั้งขยายกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด

การพัฒนาช่องทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังที่ อารยา เสือเดช (2559) กล่าวว่า การเพิ่มช่องทางการตลาดด้วยการขยายผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการเพิ่มช่องทางการติดต่อซื้อผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และยังเป็นการเพิ่มความสะดวกสบาย และยังช่วยจัดปัญหาข้อจำกัดทางด้านเวลาของผู้บริโภคอีกด้วย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางได้มีการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ เพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์สินค้าสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยเพิ่มการเข้าถึงลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังสร้างภาพลักษณ์และเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของชุมชน ทั้งนี้กลุ่มยังได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมงานจัดแสดงสินค้าในระดับจังหวัด ระดับประเทศ และงานแสดงหัตถกรรมชุมชน เพื่อเปิดโอกาสในการนำเสนอสินค้า ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การขยายช่องทางตลาดในลักษณะดังกล่าวได้ช่วยลดข้อจำกัดของการพึ่งพาช่องทางจำหน่ายแบบดั้งเดิม พร้อมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับผลิตภัณฑ์สิ่งทอผู้ผลิตรายใหญ่ การตลาดเชิงรุกที่มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์แก่ลูกค้า และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภคผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ถือเป็นสิ่งสำคัญเพิ่มโอกาสในการขยายฐานลูกค้า

2.5 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างกลุ่มหรือองค์กร

การพัฒนากลุ่มผู้ประกอบการให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน ศุภสิน วัตตพรหม และคณะ (2567) กล่าวว่า การสร้างเครือข่ายการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นการเชื่อมโยงกับเครือข่ายทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน โดยเครือข่ายภายในชุมชนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในการกระบวนการการผลิตและบริการ ส่วนเครือข่ายภายนอกเป็นการแลกเปลี่ยนผลผลิต การเพิ่มช่องทางการตลาด และการพัฒนาองค์ความรู้ ประกอบไปด้วย เครือข่ายการผลิต การตลาด การเรียนรู้ และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางได้ดำเนินการเชื่อมโยงกับผู้ผลิตผ้าย้อมครามรายอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง รวมถึงหน่วยงานวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษาที่ชำนาญด้านผ้าทอ เพื่อแบ่งปันข้อมูล ความเชี่ยวชาญด้านกระบวนการผลิต และแนวคิดการดำเนินธุรกิจแบบสมัยใหม่ การร่วมมือดังกล่าวช่วยเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยกระดับทักษะของสมาชิกภายในกลุ่มให้ตอบโจทย์ความต้องการในภาคการตลาดได้อย่างเหมาะสม มีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงให้แก่สมาชิกกลุ่ม การสัมมนาวิชาการ และการศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมคราม การสร้างเครือข่ายดังกล่าวยังช่วยสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนในระยะยาวอีกด้วย

ภาพที่ 5 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และการวางแผนร่วมกับชุมชน
เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตผ้าย้อมคราม

จากข้อมูลสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมคราม บ้านกลางต้องอาศัยการเสริมสร้างศักยภาพในหลายมิติอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการถ่ายทอดความรู้และทักษะพื้นฐานด้านการจัดการธุรกิจ เช่น การวางแผนต้นทุนอย่างรอบคอบ การตั้งราคาที่เหมาะสม ผลการควบคุมคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน และการเตรียมพร้อมรับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง สามารถดำเนินกิจการอย่างมีประสิทธิภาพและแข่งขันได้ในตลาดยุคใหม่ ขณะเดียวกัน การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และการออกแบบลวดลาย ยังยกระดับความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกโดยเปิดพื้นที่ให้มีการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดร่วมสมัย ต่อยอดไปสู่การผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและสามารถตอบโจทย์ผู้บริโภครุ่นใหม่ได้อย่างดีในด้านมาตรฐานการผลิต กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ได้ปรับกระบวนการให้มีความเป็นระบบมากขึ้น ทั้งการควบคุมคุณภาพการใช้วัตถุดิบธรรมชาติจากในท้องถิ่น และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และขยายเข้าสู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้ ขณะเดียวกัน การใช้สื่อดิจิทัลก็เข้ามามีบทบาทในการสร้างช่องทางตลาดใหม่ ๆ โดยเฉพาะการจำหน่ายผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้โดยตรง นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางอย่างละเอียด และ 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมที่เน้นการเสริมสร้างองค์ความรู้ พัฒนานวัตกรรมในผลิตภัณฑ์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้กลุ่มสามารถปรับตัวและเติบโตได้อย่างยั่งยืนในยุคที่เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ตั้งอยู่ในตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร กำลังเผชิญกับปัญหาหลัก 3 ด้าน ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตและความสามารถในการแข่งขันในตลาด ได้แก่ ปัญหาด้านวัตถุดิบ แรงงานฝีมือ และกระบวนการผลิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ด้านวัตถุดิบ การปลูกครามในฤดูแล้งประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้พืชเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ ใบครามมีขนาดเล็ก และสีไม่เข้มตามที่ต้องการ อีกทั้ง วัตถุดิบสำคัญอย่างมะขามที่ใช้ในการหมักครามก็หายากในบางฤดู ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน เส้นไหมที่ใช้ทอก็ขาดแคลน เนื่องจากการเลี้ยงไหมภายในชุมชนยังไม่เพียงพอ จึงต้องพึ่งพาการจัดซื้อจากภายนอกในราคาสูง

1.2 ด้านแรงงาน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีความชำนาญ แต่ร่างกายเริ่มมีข้อจำกัด ทำให้การผลิตช้าลงและขาดความต่อเนื่อง ขณะที่คนรุ่นใหม่กลับไม่สนใจสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิม เนื่องจากมองว่าไม่มีอนาคตที่มั่นคง

1.3 กระบวนการผลิต ผ้าไหมย้อมครามมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ใช้เวลาและความละเอียดสูง ตั้งแต่การเลี้ยงไหมจนถึงการทอผ้า ทำให้ไม่สามารถผลิตได้รวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดยุคใหม่ ส่งผลให้กลุ่มสูญเสียโอกาสทางธุรกิจและต้องเผชิญกับความท้าทายในการรักษาเอกลักษณ์ควบคู่ไปกับการอยู่รอดทางเศรษฐกิจ

ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตและศักยภาพในการแข่งขัน โดยสะท้อนถึงปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนแรงกดดันจากตลาดสมัยใหม่ที่เร่งให้ชุมชนต้องปรับตัวเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมควบคู่กับการดำรงอยู่ทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

2. แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและหลากหลายมิติ เพื่อให้สามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในตลาดยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยแนวทางแรกคือการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนต้นทุน การตั้งราคาสินค้าอย่างเหมาะสม การจัดทำบัญชี และการบริหารความเสี่ยงทางธุรกิจ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางโครงสร้างให้กับกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลวดลายผ้าไหมย้อมคราม โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับแนวคิดการออกแบบสมัยใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ ยังมีการพัฒนาและควบคุมกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน พร้อมยื่นขอรับรองคุณภาพ เช่น มาตรฐาน มผช. และตรานกยูงพระราชทาน ซึ่งช่วยยกระดับผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์และภาพลักษณ์ในตลาดระดับสูง อีกทั้งการใช้ช่องทางออนไลน์ในการจำหน่ายสินค้าและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยขยายกลุ่มลูกค้า และลดข้อจำกัดของช่องทางดั้งเดิม นอกจากนี้ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ และกลุ่มผู้ผลิตรายอื่น ยังช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ยกระดับทักษะ และเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในระยะยาวอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง กำลังเผชิญกับปัญหาหลัก 3 ด้าน ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตและความสามารถในการแข่งขันในตลาด ได้แก่ ปัญหาด้านวัตถุดิบ แรงงานฝีมือ และกระบวนการผลิต นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและหลากหลายมิติ เพื่อให้สามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในตลาดยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดต่อแนวทางการพัฒนาของกลุ่ม รวมทั้งวิเคราะห์แนวทางในการยกระดับความสามารถของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกชุมชนได้อย่าง

ยั่งยืน ข้อมูลนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังที่ จิตรลดา แก้วมงคล (2559) ที่ศึกษาปัญหาการทอผ้าไหมในจังหวัดขอนแก่น ได้กล่าวว่า สภาพภูมิอากาศ วัตถุดิบ และแรงงานมีอิทธิพลต่อระดับปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังมีสภาพปัญหาด้านแรงงาน กลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่แม้จะมีประสบการณ์ แต่เริ่มมีข้อจำกัดทางร่างกาย ขณะที่คนรุ่นใหม่ไม่สนใจอาชีพทอผ้า เพราะมองว่าเป็นงานหนัก รายได้ต่ำ และไม่มีอนาคตที่มั่นคง สอดคล้องกับ ศุภสิน วัตตพรหม และคณะ (2567) เคยศึกษาในกรณีวิสาหกิจชุมชนผ้าทอโบราณนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง กล่าวว่า การสืบทอดองค์ความรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มสามารถสร้างแรงจูงใจให้เยาวชน ให้มองเห็นคุณค่าทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของงานทอผ้าได้จริง

ในด้านการบริหารจัดการธุรกิจและการวางแผน กลุ่มยังขาดความรู้ในด้านการวิเคราะห์ต้นทุน การตั้งราคาขาย การควบคุมงบประมาณ รวมถึงการตลาดและการเงินอย่างเป็นระบบ ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดในการบริหารจัดการในลักษณะธุรกิจชุมชน สอดคล้องกับ ธัญญ์รัศม์ จงชัยพัฒน์ (2564) กล่าวว่า ความสำเร็จในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำที่ชัดเจน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม แต่กลุ่มบ้านกลางยังคงดำเนินงานในลักษณะมอบหมายหน้าที่ตามความสะดวกของสมาชิก และยังขาดระบบติดตามประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เป็นระบบ สอดคล้องกับ จีราวัฒน์ มั่นตรา (2559) กล่าวว่า ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมผ้าไหมจำเป็นต้องพัฒนาระบบห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ จึงจะสามารถเพิ่มศักยภาพการแข่งขันได้ อย่างยั่งยืน

ในด้านการตลาด ผลการวิจัยชี้ว่า กลุ่มบ้านกลางเริ่มขยายตลาดออนไลน์โดยใช้ เฟซบุ๊ก และ ไลน์ เป็นช่องทางจำหน่ายหลัก แต่ยังขาดความชำนาญในการสร้างเนื้อหา ภาพลักษณ์สินค้า และระบบการจัดการคำสั่งซื้อและลูกค้า ทำให้ลูกค้าจดจำกลุ่มไม่ได้ และไม่สามารถสร้างความแตกต่างในตลาดได้ชัดเจน

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า ผลการอภิปรายจากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการยกระดับศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านกลางอย่างรอบด้าน ครอบคลุมตั้งแต่ระบบการผลิต การจัดหาและบริหารวัตถุดิบ การพัฒนาทักษะแรงงาน การบริหารจัดการภายในองค์กร ตลอดจนด้านการตลาดและการสร้างอัตลักษณ์ของกิจการ ทั้งนี้ควรมีการบูรณาการองค์ความรู้ดั้งเดิมพร้อมทั้งอาศัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน การจัดการเชิงรุก การพัฒนาเครือข่าย และการสร้างแรงจูงใจภายในกลุ่ม อันเป็นรากฐานสำคัญในแนวทางการพัฒนากลุ่มให้ก้าวสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภายในกลุ่ม เช่น แอปพลิเคชันจัดการงานผลิต การตลาดออนไลน์ การใช้บันทึกบัญชีผ่านมือถือ รวมถึงการสร้างช่องทางออนไลน์ที่เหมาะสมกับกลุ่มชุมชน
2. ควรศึกษาแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่แบบมีส่วนร่วม รวมถึงการปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรม และการสร้างแรงจูงใจในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับหลักสูตรในโรงเรียนหรือกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบ
3. ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งแหล่งผลิตแบบศูนย์รวม โดยบูรณาการความรู้ดั้งเดิมกับเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ เช่น ระบบน้ำหยด พันธุ์ครามทนแล้ง หรือการปรับปรุงดินให้เหมาะสมต่อการปลูกครามตลอดทั้งปี เพื่อลดการขาดแคลนวัตถุดิบและลดต้นทุนการจัดซื้อภายนอกอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กัลญา แก้วประดิษฐ์. (2565). แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(5), 79-92. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/255659>
- จิตรลดา แก้วมงคล และ รุ่งนภา กิตติลาภ. (2559). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้ทอผ้าไหมในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารธรรมทศน์*, 16(2), 67-74. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/78799#:~:text>
- จิราวัฒน์ มันทรา. (2559). การศึกษาศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการ : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมผ้าไหมในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 527-544. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/243523/164896>
- ไทยโรจน์ พวงมณี. (2565). แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 17(61), 89-98. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/researchjournal-lru/article/view/258185/176035>
- ธนภูมิ เครื่องทิพย์. (2563). *มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) : ความเชื่อมั่นและผลลัพธ์ด้านการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/7537/>
- ธัญญ์รัศมิ์ จงชัยพัฒน์. (2564). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. STOUIR. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/11200>
- รติมา พงษ์อริยะ. (2565). *โครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ (U2T) กับการพัฒนาชุมชนด้านผลิตภัณฑ์: กรณีศึกษาเปรียบเทียบ ชุมชนบ้านทะเลน้อย ตำบลทางเกวียน และชุมชนบ้านวังหว้า ตำบลวังหว้า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=7410&context=chulaetd&fbclid=IwY2xjawKGyCJleHRuA2FlbQlXMAbicmlkETFhQ3p2am5nNGE2NjB1M2dEAR55Tvoy m7VmQS0l68qRGh7ECjVoyScvaToiYCyb8bcdp5e3dgs0kva94q-17g_aem_eWhSTPEQqT Ni9kkstUYp6w
- ศุภสิน วัฒนพรหม, พระครูอรุณสุตาลังการ (ปรีดา บัวเมือง), และ ไพรัตน์ ฉิมหาด. (2567). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีผ้าทอโบราณนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 8(9), 197-208. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/276785/185003>
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อารยา เสือเดช. (2559). *กระบวนการส่งเสริมการขายสินค้าชุมชนผ่านช่องทางระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนสายบัว* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5600030042_5898_5539.pdf

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง
ของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในจังหวัดสกลนครFactors Influencing the Purchasing Decisions of Consumers Regarding
Ban Klang Indigo-Dyed Silk, a Cultural Product in Sakon Nakhon Provinceสิรินยา ขานคำภา¹, ปนัดดา ประกิจ², ดาราศาสตร์ สุร่าไพ³,
ธัญพร บุญพัฒน์⁴, กมลฉัตร วงศ์สิงห์⁵, นิโบล ภูระยา⁶¹⁻⁶สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร¹⁻⁶Thai for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University

Corresponding author E-mail: sirinya.kh65@snru.ac.th โทรศัพท์ 09-8201-7519

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในจังหวัดสกลนคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามจำนวน 100 ชุด และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้มีความรู้หรือเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ จำนวน 15 คน

ผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า 1) พฤติกรรมและแนวโน้มความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภคในจังหวัดสกลนคร โดยส่วนใหญ่นิยมซื้อสำหรับการใช้งานในวาระสำคัญ เช่น งานแต่งงาน และใช้เป็นของฝากหรือของที่ระลึก 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภค ได้แก่ คุณภาพ ลวดลาย สีธรรมชาติ และความประณีตในการทอ อีกทั้งยังมีปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยการตลาด ปัจจัยวัฒนธรรมและชุมชน และช่องทางจำหน่ายที่สำคัญคือ Facebook และสื่อออนไลน์ และสุดท้ายคือ ข้อค้นพบสำคัญชี้ให้เห็นว่า ผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่น ทั้งในด้านลวดลาย สี และวิธีการผลิต ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเข้าสู่ตลาดร่วมสมัย หากมีการส่งเสริมด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ และการทำตลาดออนไลน์อย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: ผ้าไหมย้อมคราม, พฤติกรรมผู้บริโภค, ปัจจัยการตลาด, อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์, ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

รับบทความ: 26 พฤษภาคม 2568

แก้ไขเสร็จ: 23 มิถุนายน 2568

ตอบรับบทความ: 27 มิถุนายน 2568

Abstract

This study aims to examine the factors influencing consumers' purchasing decisions of Ban Klang indigo-dyed silk, a cultural product in Sakon Nakhon Province. It employed a mixed-methods approach, collecting quantitative data from 100 questionnaires and qualitative data through in-depth interviews with 15 key informants knowledgeable or involved with the product.

The quantitative results revealed that: 1) consumers in Sakon Nakhon primarily purchase silk products for significant occasions such as weddings, as well as for gifts and souvenirs; 2) the major factors affecting consumers' purchasing decisions include product quality, distinctive patterns, natural dye colors, and weaving craftsmanship. Additional factors influencing purchase decisions encompass product attributes, marketing strategies, cultural and community influences, and distribution channels—with Facebook and online media being the most important.

Moreover, the findings emphasize that Ban Klang indigo-dyed silk has a unique identity characterized by its patterns, colors, and traditional production methods. This cultural uniqueness offers strong potential for development in the contemporary market, particularly if systematic efforts are made in product design innovation, brand building, and organized online marketing.

Keywords: Indigo-dyed silk, Consumer behavior, Marketing factors, Product identity, Cultural products

Received: 26 May 2025

Revised: 23 June 2025

Accepted: 27 June 2025

บทนำ

บ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร เป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงด้านการผลิตผ้าไหมย้อมคราม ซึ่งถือเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาและรากเหง้าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง การทอผ้าไหมย้อมครามในชุมชนดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะพื้นบ้านกับวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างกลมกลืน โดยประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม และมักใช้เวลาว่างหลังฤดูกาลเพาะปลูกในการทอผ้าไหมเพื่อใช้ในครัวเรือน รวมถึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม การพัฒนาอาชีพทอผ้าในชุมชนได้รับการขับเคลื่อนภายใต้แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพึ่งพาตนเอง การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านในการทอผ้าไหมอย่างยั่งยืน ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น หากยังทำให้ผ้าไหมย้อมครามกลายเป็นทั้งสินค้าทางวัฒนธรรมและสินค้าทางเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้และสร้างงานให้กับคนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นประธานกลุ่มทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง กล่าวว่า แนวทางการขับเคลื่อนกลุ่มทอผ้าไหม โดยเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งเรียนรู้ผ่านเวทีเรียนรู้ วิเคราะห์ชุมชนและแผนชุมชน ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมพัฒนาสมาชิก จนเกิดการบริหารจัดการเครือข่ายการผลิต ส่วนในด้านการตลาดแม้จะมีช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งออนไลน์และออฟไลน์แต่ยังไม่ได้ดำเนินการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ซื้อสินค้าและด้านปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคสินค้าผ้าไหมย้อมครามตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม แม้ผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางจะมีศักยภาพทั้งในด้านอัตลักษณ์ ลวดลาย และคุณภาพ แต่การขับเคลื่อนเชิงการตลาดในยุคปัจจุบันยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะการเข้าถึงผู้บริโภครุ่นใหม่ ช่องทางการจำหน่ายที่ยังไม่ทั่วถึง และขาดการสื่อสารที่ตรงกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคจึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากจะช่วยให้เข้าใจถึงแนวโน้ม ความต้องการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนการตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการกำหนดช่องทางจำหน่ายให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางหนึ่งในการ ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดสมัยใหม่ ในขณะเดียวกันก็ยังคงคุณค่าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้ จึงนับเป็นการเชื่อมโยงระหว่าง “ทุนทางวัฒนธรรม” กับ “กลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ” อย่างเป็นรูปธรรม

นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ และสมควรกล่าวถึง เช่น ณัชชาภัทร เวียงแสง (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหมของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 330 คนจากสูตรของ Cochran และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงแบบ IOC การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (PCA) พร้อมหมุนแกนแบบวารีแมกซ์ เพื่อหาตัวแปรสำคัญที่มีค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหม ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณภาพสินค้า ราคาที่เหมาะสม ความสวยงามของลวดลาย และความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ศันสนีย์ มณีประวดี (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไหมสำเร็จรูป พบว่า เพศหญิง ระดับการศึกษาปริญญาตรี และรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือนมีแนวโน้มตัดสินใจซื้อชุดผ้าไหมมากกว่าปัจจัยด้านกระบวนการ เช่น ความรวดเร็วในการชำระเงิน ความใส่ใจลูกค้า และบริการหลังการขายส่งผลบวกต่อการตัดสินใจซื้อ ขณะที่การขายผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook กลับลดโอกาสการตัดสินใจซื้อเนื่องจากความกังวลด้านความเชื่อมั่นสินค้า ส่วนงานวิจัยของ จิรภัทร

เริ่มศรี และ จันทิมา เทียวแก้ว (2562) ชีวประวัติลักษณะของผ้าไหมย้อมครามมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับความเป็นไทยและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ผลการศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่านอกจากการจัดการด้านการตลาดแล้ว ด้านอัตลักษณ์หรือจิตสำนึกเรื่องความภูมิใจในสินค้าท้องถิ่นอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่สมควรนำมาพิจารณาเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากชุมชนต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น วราภรณ์ แก้วเก่า (2563) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไหมไทยสำเร็จรูปของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ พบว่า เพศ อายุ อาชีพ และการศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน ส่วนรายได้ไม่มีผล ปัจจัยด้านราคาและการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จิระนันต์ เจริญรัตน์ (2567) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามสกปรก ผ่านการถ่ายทอดสดทางเฟซบุ๊ก ไลฟ์ พบว่าโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และตัวแปรทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์และทัศนคติมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อ ส่วนความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางอ้อม พิณชญา พรหมสาขา ณ สกลนคร (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าครามพบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ เช่น เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจในด้านกลยุทธ์ทางการตลาดที่แตกต่างกัน โดยกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย และการบริการ อยู่ในระดับมาก ขณะที่การส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนถึงความสำคัญของการเข้าใจผู้บริโภคเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงความต้องการ วรนนท์ แสนอุบล (2564) ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผ้าไหมแพรวา พบว่าส่วนใหญ่เป็นหญิงวัยกลางคนจากภาคอีสาน นิยมซื้อจากงานแสดงสินค้าและออนไลน์ผ่าน Lazada, Shopee โดยให้ความสำคัญกับลวดลาย สี และอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แนวทางส่งเสริมการขายควรใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook และ Instagram พร้อมสร้างคอนเทนต์ที่สั้น กระชับ ใช้ภาษาถูกต้อง และมีสิ่งจูงใจ เช่น ส่วนลดและการบ่งชี้แหล่งผลิตที่มีชื่อเสียง ปริยฉัตร เกษกัน และเอี่ยมพร ศิริรัตน์ (2566) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านอายุ รายได้ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เพศและระดับการศึกษาไม่มีผลแตกต่าง นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการส่งเสริมและช่องทางจัดจำหน่ายสามารถทำนายพฤติกรรมการซื้อได้ถึง 64.50% พร้อมเสนอให้ผู้ประกอบการเน้นวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าสู่ตลาดสากล

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแม้จะมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามสกปรก แต่ยังเป็นการศึกษาในเชิงภาพรวม มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ช่องทางการตลาด ปัจจัยด้านราคาและการส่งเสริมการตลาด แม้จะมีผลการศึกษาที่ศึกษาด้านการใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นมาเป็นจุดส่งเสริมการขายแต่ยังไม่ได้นำมาพิจารณาในฐานะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมคราม ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ควรพิจารณาปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมย้อมครามประกอบเนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคสินค้าในลักษณะนี้มักไม่ได้ขึ้นอยู่กับมูลค่าทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว หากแต่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านอารมณ์ คุณค่าทางจิตใจ และอัตลักษณ์ทางสังคมด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาว่า กลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในจังหวัดสกลนครมีพฤติกรรมและแนวโน้มอย่างไรที่เป็นปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ตำบลบ้านม่วงคำ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในจังหวัดสกลนคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค ซึ่งอาจครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ รายได้ และรสนิยมส่วนตัว ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ และแรงจูงใจ ปัจจัยทางสังคม อาทิ กลุ่มอ้างอิง กลุ่มวัฒนธรรม และสถานภาพทางสังคม รวมถึงปัจจัยด้านการตลาด เช่น คุณภาพของสินค้า ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย ทั้งนี้ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการรับรู้ การประเมินทางเลือก และพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคในแต่ละบริบท

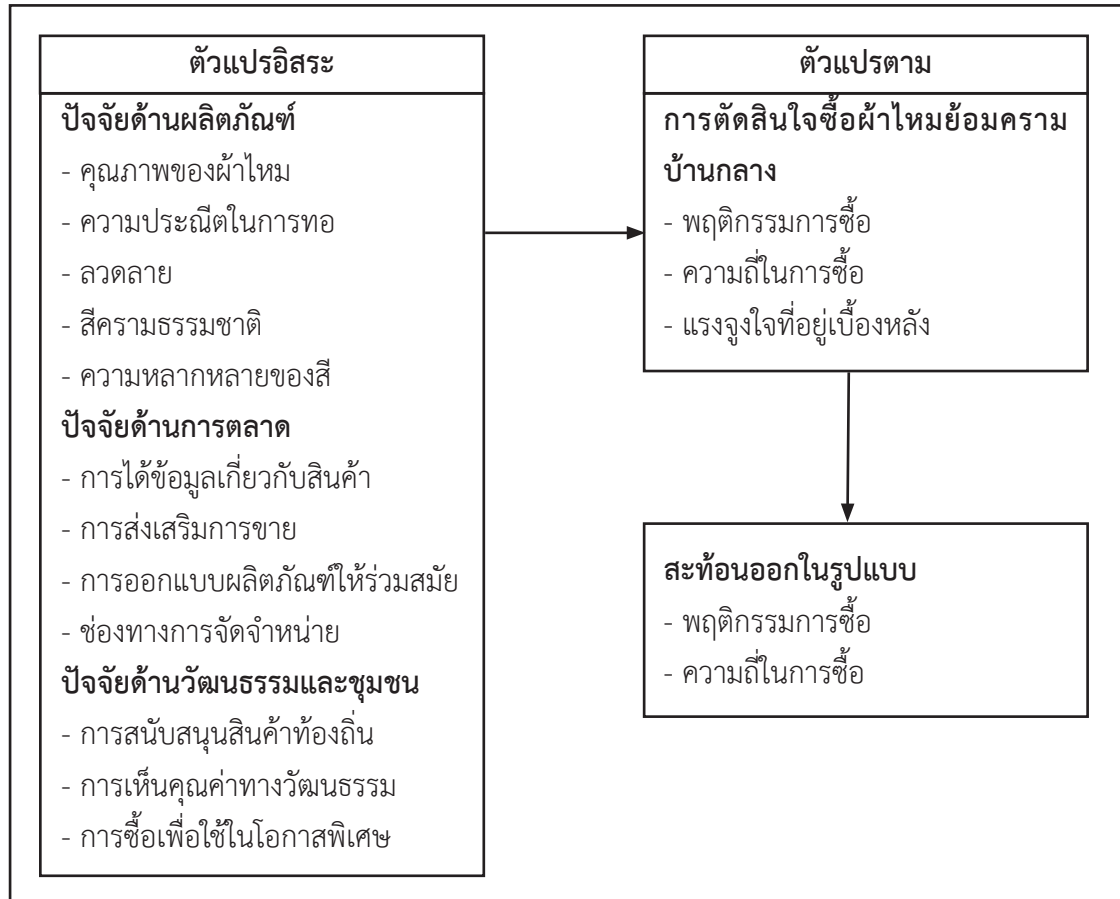
ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เลือกซื้อและบริโภคผลิตภัณฑ์ซึ่งสะท้อนหรือมีความเชื่อมโยงกับมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรืออัตลักษณ์ของชุมชน เช่น ผ้าไหมย้อมคราม เครื่องปั้นดินเผา หรือผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน โดยผู้บริโภคกลุ่มนี้มักให้ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตใจ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์มากกว่าคุณค่าทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรม การทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

งานวิจัยฉบับนี้ได้นำแนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Theory) ผสมผสานเข้ากับแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) และแนวคิดด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural Value Theory) มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย โดยจัดกลุ่มตัวแปรอิสระออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านการตลาด และ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและชุมชน โดยมี การตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง เป็นตัวแปรตาม ซึ่งแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรมการซื้อ ความถี่ในการซื้อ และแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง

กรอบแนวคิดดังต่อไปนี้สะท้อนให้เห็นถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคผ่านมุมมองแบบบูรณาการที่ไม่เพียงคำนึงถึงกลไกทางตลาดเท่านั้น แต่ยังเปิดพื้นที่ให้กับคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดการตัดสินใจของผู้บริโภคในบริบทของผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนทั้งหมดในชุมชนบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอดอกศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 690 คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 334 คน และเพศชาย จำนวน 356 คน ตามข้อมูลจากฐานข้อมูลจำนวนประชากรตำบลด่านม่วงคำ ประจำปี พ.ศ. 2559

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งออกเป็นสองลักษณะ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณ ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยอ้างอิงจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (1970) โดยใช้เกณฑ์ในการคำนวณสัดส่วนประชากรที่สนใจเท่ากับ 0.5 กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 5% และมีระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประมาณค่าตัวอย่างสำหรับประชากรขนาดจำกัด

Krejcie & Morgan									
ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง
10	10	100	80	280	162	800	260	2,800	338
15	14	110	86	290	165	850	265	3,000	341
20	19	120	92	300	169	900	269	3,500	346
25	24	130	97	320	175	950	274	4,000	351
30	28	140	103	340	181	1,000	278	4,500	354
35	32	150	108	360	186	1,100	285	5,000	357
40	36	160	113	380	191	1,200	291	6,000	361
45	40	170	118	400	196	1,300	297	7,000	364
50	44	180	123	420	201	1,400	302	8,000	367
55	48	190	127	440	205	1,500	306	9,000	368
60	52	200	132	460	210	1,600	310	10,000	370
65	56	210	136	480	214	1,700	313	15,000	375
70	59	220	140	500	217	1,800	317	20,000	377
75	63	230	144	550	226	1,900	320	30,000	379
80	66	240	148	600	234	2,000	322	40,000	380
85	70	250	152	650	242	2,200	327	50,000	381
90	73	260	155	700	248	2,400	331	75,000	382
95	76	270	159	750	254	2,600	335	100,000	384

$$n = \frac{X^2 Np(1-p)}{e^2 (N-1) + X^2 p(1-p)}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้
 X^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($X^2=3.841$)
 p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด $p=0.5$)

TSIR
Research Tips

ภาพที่ 2 ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร

จากการใช้เกณฑ์ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างวิจัยจากประชากรทั้งหมดออกมาเป็น 100 คน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม 100 ชุด เพื่อนำมาเป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างในการหาค่าสัดส่วนให้ใกล้เคียงกับเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 86 คน

ส่วนตัวอย่างวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านงานหัตถกรรม และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร จำนวน 15 คน

เครื่องมือการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และได้ นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบปรากฏว่า ข้อคำถามส่วนมากมีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม (มากกว่า 0.50)

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวิจัยโดยการออกแบบคำถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยใช้ Google form และเอกสารแบบสอบถาม ซึ่งปรากฏข้อมูล 2 ส่วน รวม 36 ข้อ คือ

- 1) ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง

จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการทดสอบเครื่องมือ (Testing) ด้วยการวิเคราะห์ IOC ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่า IOC ของแบบสอบถามแต่ละข้อ

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3	ค่า IOC
ข้อที่ 1	1	1	1	1
ข้อที่ 2	1	1	1	1
ข้อที่ 3	1	1	1	1
ข้อที่ 4	1	1	1	1
ข้อที่ 5	-1	1	1	1
ข้อที่ 6	-1	1	1	1
ข้อที่ 7	0	1	1	0.666667
ข้อที่ 8	1	1	0	0.666667
ข้อที่ 9	1	1	1	1
ข้อที่ 10	0	1	1	0.666667
ข้อที่ 11	-1	1	1	1
ข้อที่ 12	1	1	0	0.666667
ข้อที่ 13	1	1	1	1
ข้อที่ 14	1	1	1	1
ข้อที่ 15	1	1	1	1
ข้อที่ 16	1	1	1	1
ข้อที่ 17	1	1	1	1
ข้อที่ 18	1	1	0	0.666667
ข้อที่ 19	1	1	0	0.666667
ข้อที่ 20	1	1	0	0.666667
ข้อที่ 21	1	1	0	0.666667
ข้อที่ 22	1	1	1	1
ข้อที่ 23	0	1	1	1
ข้อที่ 24	0	1	1	1
ข้อที่ 25	0	1	1	0.666667
ข้อที่ 26	0	1	1	0.666667
ข้อที่ 27	1	1	1	0.666667
ข้อที่ 28	1	1	0	0.666667
ข้อที่ 29	1	1	1	1
ข้อที่ 30	1	1	1	1

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3	ค่า IOC
ข้อที่ 31	1	1	1	1
ข้อที่ 32	1	1	1	1
ข้อที่ 33	1	1	1	1
ข้อที่ 34	1	1	0	0.666667
ข้อที่ 35	1	1	1	1
ข้อที่ 36	1	1	0	0.666667

จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามทั้ง 36 ข้อ พบว่าผลรวม IOC = $30 \times 1.0 + 6 \times 0.666667 = 30 + 4.000002 = 34.000002$ ค่าเฉลี่ย IOC = $34.000002 \div 36 \approx 0.94.44\%$ Enter ค่าเฉลี่ยของ IOC ทั้งหมด 0.944 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ของ Krejcie & Morgan (1970) ที่กำหนดไว้ว่าข้อคำถามควรมีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 จึงจะถือว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงได้

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามแผนที่วางไว้ โดยสามารถใช้ทั้งการแจกแบบสอบถามในสถานที่จริง เช่น จุดจำหน่ายผ้าไหม ร้านค้าชุมชน ตลาดนัด OTOP หรือใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ร่วมด้วย เพื่อเพิ่มความครอบคลุม โดยกำหนดระยะเวลาเก็บข้อมูลจำนวน 1 สัปดาห์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้คำชี้แจงก่อนตอบแบบสอบถาม และรักษาความลับของผู้ตอบแบบสอบถามทุกคน

การขอจริยธรรมวิจัยในมนุษย์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอจริยธรรมวิจัยในมนุษย์และได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2568 รหัสโครงการ HE68-021

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจะถูกนำมาประมวลผลและวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เช่น โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) หรือโปรแกรมอื่นที่มีคุณสมบัติเทียบเท่า เพื่อให้สามารถสรุปผลได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ใช้แสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละหมวด เช่น เพศ, อายุ, การศึกษา ฯลฯ ร้อยละ (Percentage) แสดงสัดส่วนเป็นเปอร์เซ็นต์ของแต่ละกลุ่มจากจำนวนผู้ตอบทั้งหมด (เช่น 67.4% เป็นเพศหญิง) ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้แสดงพฤติกรรมหรือการซื้อ เช่น ความถี่ในการซื้อเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อปี และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางของผู้บริโภคในจังหวัดสกลนคร เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมคราม ซึ่งเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนบ้านกลาง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาพฤติกรรมและแนวโน้มความต้องการซื้อของผู้บริโภค การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์และแนวทางที่สามารถนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิต สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ดังนี้

1. ศึกษาพฤติกรรมและแนวโน้มความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภคในจังหวัดสกลนคร

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่า กลุ่มผู้บริโภคผ้าไหมย้อมครามในจังหวัดสกลนคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 67.40% โดยเฉพาะกลุ่มอายุระหว่าง 31-40 ปี แสดงให้เห็นว่าอยู่ในช่วงวัยทำงาน 36% มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี 53.50% และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มผู้ซื้อที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายและมีความสนใจในสินค้าที่มีมูลค่าทางวัฒนธรรม

ความถี่ในการซื้อผ้าไหมอยู่ที่เฉลี่ยปีละ 1-2 ครั้ง โดยมักจะซื้อในโอกาสพิเศษ เช่น งานบุญ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ หรือเพื่อบริจาคเป็นของขวัญแก่ผู้ใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผ้าไหมย้อมครามยังคงมีสถานะเป็นสินค้าที่สะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม เป็นเครื่องแต่งกายที่สื่อถึงความเหมาะสมและกาลเทศะ อีกทั้งยังใช้เป็นสัญลักษณ์ของความเคารพและความภูมิใจในท้องถิ่น

ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ ผ้าชิ้น ผ้าผืนสำหรับตัดชุด และของใช้แฟชั่น เช่น ผ้าคลุมไหล่ เสื้อ และกระเป๋า ซึ่งล้วนสะท้อนถึงแนวโน้มของผู้บริโภคที่ต้องการผสมผสานระหว่าง “ความเป็นไทยแบบดั้งเดิม” กับ “ความทันสมัยและการใช้งานในชีวิตประจำวัน”

ช่องทางการรับรู้ผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรมของสังคม โดยสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะ Facebook มีบทบาทสำคัญในการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ นอกจากนี้ การออกบูธแสดงสินค้าในงานเทศกาลต่าง ๆ ก็เป็นโอกาสที่ทำให้ผู้บริโภคได้เห็นผลิตภัณฑ์จริง เกิดความเชื่อมั่น และตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันการบอกต่อจากครอบครัวหรือเพื่อนฝูงยังคงมีอิทธิพล โดยเฉพาะในกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์จริงและคำแนะนำจากคนใกล้ชิด

ผลการวิจัยสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิจัย

หัวข้อ	ผลการวิจัย
เพศ	ชาย 32.60% หญิง 67.40%
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี 12.80%, 21-30 ปี 29.10%, 31-40 ปี 36%, 41-50 ปี 16.30%, มากกว่า 50 ปี 5.80%
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี 33.70%, 53.50%, 11.60%, 1.20%
คุณภาพของผ้าไหมย้อมคราม	มากที่สุด 57%, มาก 26.70%, ปานกลาง 11.60%, น้อย 4.70%, น้อยที่สุด 0%
ลวดลาย	มากที่สุด 55.30%, มาก 28.20%, ปานกลาง 9.40%, น้อย 7.10%, น้อยที่สุด 0%

หัวข้อ	ผลการวิจัย
ความน่าดึงดูดของสีที่ใช้ในการย้อมคราม	มากที่สุด 55.80%, มาก 26.70%, ปานกลาง 10.50%, น้อย 5.80%, น้อยที่สุด 1.20%
การส่งเสริมการขาย	มากที่สุด 50%, มาก 35.70%, ปานกลาง 10.70%, น้อย 3.60%, น้อยที่สุด 0%
การให้ข้อมูลสินค้า	มากที่สุด 61.60%, มาก 18.60%, ปานกลาง 16.30%, น้อย 2.30%, น้อยที่สุด 1.20%
โปรโมชั่นพิเศษในเทศกาล	มากที่สุด 60%, มาก 23.50%, ปานกลาง 12.90%, น้อย 3.50%, น้อยที่สุด 0%
การเลือกซื้อผ้าไหมย้อมคราม	มากที่สุด 59.30%, มาก 26.70%, ปานกลาง 11.60%, น้อย 2.30%, น้อยที่สุด 0%
ความเหมาะสมสำหรับเป็นของขวัญ	มากที่สุด 66.30%, มาก 20.90%, ปานกลาง 8.10%, น้อย 1.20%, น้อยที่สุด 1.20%

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้บริโภคในจังหวัดสกลนครส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง วัยทำงาน อายุระหว่าง 31-40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท โดยมีพฤติกรรมการซื้อผ้าไหมย้อมครามเฉลี่ยปีละ 1-2 ครั้งในโอกาสพิเศษ เช่น งานบุญ งานพิธี และมอบเป็นของขวัญ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ ผ้าซิ่น ผ้าผืนตัดชุด และของใช้แฟชั่นที่ผสมผสานความเป็นไทยกับความทันสมัย ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพ ความประณีต ลวดลาย สีครามธรรมชาติ และความทนทานของผ้า ช่องทางการรับรู้ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ผ่านสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะ Facebook รองลงมาคืองานแสดงสินค้าและการบอกต่อจากคนใกล้ชิด ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อทั้งในด้านวัฒนธรรม สังคม และภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมคราม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ได้เป็น 3 ด้านหลัก ดังนี้

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์

คุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญสูงสุด โดยเฉพาะในด้านของเนื้อผ้าที่มีความเนียนนุ่ม ความประณีตในการทอ ความละเอียดของเส้นไหม และความทนทานต่อการใช้งานในระยะยาว ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ในสายตาผู้บริโภค นอกจากนี้ ลวดลายและเฉดสีของผ้า โดยเฉพาะสีครามที่ได้จากธรรมชาติ ถือเป็นจุดเด่นที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน และมีบทบาทในการดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคที่ให้ความสนใจในงานของงานหัตถกรรมดั้งเดิม ทั้งนี้ ความหลากหลายในด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ขนาด และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าของใช้ หรือของฝาก ยังมีส่วนช่วยตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มีรสนิยมหลากหลายและให้ความสำคัญกับทั้งความงามและประโยชน์ใช้สอย

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามและผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ

2.2 ด้านการตลาด

ผู้บริโภคมีแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจน อาทิ รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า กระบวนการผลิตหรือวิธีการทอ ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ ตลอดจนคุณสมบัติด้านการใช้งาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นใจและความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภค นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการให้บริการของผู้ขาย อาทิ การให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม การให้บริการด้วยความเป็นมิตร และการสื่อสารที่เข้าถึงง่าย ล้วนส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในตัวสินค้า ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เอื้อต่อการตัดสินใจซื้อ มาตราการส่งเสริมการขาย เช่น การจัดโปรโมชั่นในช่วงเทศกาล หรือการจัดกิจกรรมลดราคาพิเศษ เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่ช่วยกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และช่วยขยายฐานตลาดให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความร่วมสมัยมากขึ้นยังมีส่วนในการปรับภาพลักษณ์ของผ้าไหมย้อมครามให้เหมาะสมกับรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภคยุคใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและคนรุ่นใหม่ที่มีมองหาสินค้าซึ่งผสานทั้งอัตลักษณ์วัฒนธรรมและความทันสมัย

ภาพที่ 4 การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามและผ้าฝ้ายย้อมคราม

2.3 ด้านวัฒนธรรมและชุมชน

ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามมิได้เป็นเพียงวัตถุเครื่องใช้ หากแต่เป็นสื่อกลางที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชนในจังหวัดสกลนคร ผู้บริโภคบางกลุ่มตระหนักถึงคุณค่าในมิติดังกล่าว และมีแนวโน้มเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเพื่อแสดงการสนับสนุนต่อเศรษฐกิจฐานรากและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ ผ้าไหมย้อมครามยังถูกใช้เป็นของขวัญที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถแสดงออกถึงความเคารพและความปรารถนาดีต่อผู้รับ อีกทั้งยังสะท้อนรสนิยมและสถานะของผู้สวมใส่ โดยเฉพาะในการสวมใส่ในโอกาสที่มีความเป็นทางการหรือมีลักษณะพิเศษ เช่น งานพิธีต่าง ๆ ซึ่งเน้นความเหมาะสมทางสังคมและกาลเทศะ

ภาพที่ 5 ชาวบ้านชุมชนบ้านกลางสวมผ้าไหมในงานกิจกรรมที่เป็นทางการ

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามของผู้บริโภคในจังหวัดสกลนครได้รับอิทธิพลจากหลายมิติที่หลอมรวมกันอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญสูงสุด ทั้งในแง่ของความเนียนนุ่ม ความประณีตของการทอ ลวดลายที่สวยงาม และสีครามธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ผ้าไหมที่มีความหลากหลายและสามารถประยุกต์ใช้งานได้ในชีวิตประจำวันยังตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ นอกจากนี้ การตลาดก็มีบทบาทสำคัญไม่แพ้กัน โดยผู้บริโภคมักตัดสินใจซื้อจากข้อมูลที่ครบถ้วน การบริการที่เป็นมิตร การสื่อสารที่เข้าถึงง่าย และกิจกรรมส่งเสริมการขายที่สามารถกระตุ้นความสนใจและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้คู่ร่วมสมัยก็ช่วยขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่คนรุ่นใหม่ได้มากขึ้น ในด้านวัฒนธรรม ผ้าไหมย้อมครามมิได้เป็นเพียงผลิตภัณฑ์เพื่อการสวมใส่เท่านั้น แต่ยังเป็นตัวแทนของภูมิปัญญาท้องถิ่น ความภาคภูมิใจในชุมชน และการแสดงออกถึงรสนิยมและสถานะในโอกาสสำคัญ ผู้บริโภคบางกลุ่มจึงเลือกซื้อด้วยความตั้งใจที่จะสนับสนุนชุมชนหรือมอบเป็นของขวัญที่มีความหมายเชิงวัฒนธรรม ดังนั้น ปัจจัยทางผลิตภัณฑ์ การตลาด และวัฒนธรรม ล้วนมีบทบาทร่วมกันในการส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริโภคผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับ คุณภาพของสินค้า ลวดลาย สีครามธรรมชาติ และความประณีตในการผลิต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงของสินค้าเข้ากับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิณชญาพรหมสาขา ณ สกลนคร (2564) ที่ระบุว่า ความประณีตของกระบวนการผลิตและความรู้สึกผูกพันกับภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าคราม

ช่องทางที่ผู้บริโภคใช้ในการรับรู้ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่คือ Facebook และโซเชียลมีเดีย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของสื่อดิจิทัลในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย งานวิจัยของ สปป.ลาว สนับสนุนผลนี้โดยพบว่า ผู้บริโภคในแขวงสะหวันนะเขตของ สปป.ลาว ตัดสินใจซื้อผ้าฝ้ายย้อมครามผ่าน Facebook ด้วยเหตุผลเรื่องราคาที่คุ้มค่า และการเข้าถึงที่สะดวก

นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ในฐานะของขวัญ ยังแสดงถึงการรับรู้คุณค่าทางสังคมของผ้าไหมย้อมคราม ซึ่งตรงกับแนวคิดในงานวิจัยของ จิรภัทร เริ่มศรี และ จันทิมา เขียวแก้ว (2562) ที่ชี้ว่าอัตลักษณ์ของผ้าไหมย้อมครามมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับความเป็นไทยและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

ผลการวิจัยและการอภิปรายครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นถึง บทบาทของผ้าไหมย้อมครามในฐานะผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และอัตลักษณ์ โดยผู้บริโภคในจังหวัดสกลนครยังคงให้ความสำคัญกับ คุณภาพของผ้า ความงามของลวดลาย สีครามธรรมชาติ ความประณีตของการผลิต และความเหมาะสมในการใช้งานในโอกาสพิเศษ ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของผ้าไหมในวิถีชีวิตของผู้คนอย่างชัดเจนแม้ผู้บริโภคจะมีแนวโน้มสนใจผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่มีความร่วมสมัย นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์พบว่าการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ในระดับภูมิภาคยังมีข้อจำกัดอยู่ โดยเฉพาะในด้านการจัดจำหน่ายออนไลน์ที่ยังไม่ครอบคลุม และการขาดแบรนด์ที่เข้มแข็ง ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ตลาดยังไม่ขยายออกนอกกลุ่มเป้าหมายดั้งเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 พัฒนาแพลตฟอร์มการจำหน่ายออนไลน์ เช่น Facebook Page หรือร้านค้าออนไลน์ ที่มีระบบให้ข้อมูลสินค้าอย่างครบถ้วนและสร้างความมั่นใจในการซื้อ เช่น รีวิวจากลูกค้า รูปภาพสินค้า และบริการหลังการขาย เพื่อรองรับพฤติกรรมของผู้บริโภคยุคใหม่ที่เน้นความสะดวกและข้อมูลครบถ้วน

1.2 หน่วยงานภาครัฐหรือท้องถิ่น เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน ควรสนับสนุนการจัดอบรมด้านการตลาดดิจิทัล และการสร้างแบรนด์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีความสามารถแข่งขันในวงกว้าง

1.3 ควรจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น นิทรรศการผ้าไหม หรือแฟชั่นโชว์ท้องถิ่น เพื่อสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับผ้าไหมย้อมคราม และดึงดูดกลุ่มเป้าหมายรุ่นใหม่

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยัง จังหวัดใกล้เคียงหรือต่างภูมิภาค เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่ ซึ่งอาจมีปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

2.2 ควรศึกษาความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่เคยซื้อหรือสนใจผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมคราม เพื่อประเมินศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ตลาดเชิงท่องเที่ยว

2.3 ควรวิจัยเชิงลึกในเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์แบรนด์ (Brand Identity) และกลยุทธ์การเล่าเรื่อง (Storytelling) ที่ใช้กับผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแบรนด์สินค้าท้องถิ่นให้เติบโตอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จิรภัทร เริ่มศรี และ จันทิมา เขียวแก้ว. (2562). กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ของผ้าย้อมครามในสกลนคร. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 8(4), 178–190. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/224731>
- จิระนันต์ เจริญรัตน์. (2567). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพล ต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามสกลนครผ่าน การถ่ายทอดสดทางเฟซบุ๊กไลฟ์. **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**, 8(2), 31-46. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2024.26>
- ณัชชาภัทร เวียงแสง. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนคร ขอนแก่น. **วารสารวิชาการธรรมทศน์**, 16(3), 133–142. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/79785>
- ปรียาฉัตร เกษกัน และ เอื้อมพร ศิริรัตน์. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์. **วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา**, 6(2), 507–520. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/SSRUJPD/article/view/266827>
- พิชญญา พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2022). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าคราม: ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าคราม. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 1(1), 67–76. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU/article/view/144>
- วรนนท์ แสนอุบล. (2564). การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแพรวา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/5208/3/waranan_saen.pdf
- วราภรณ์ แก้วเก่า. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไหมไทยสำเร็จรูป ของกลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-2/6114993356.pdf>
- ศันสนีย์ มณีประวดี. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไหมสำเร็จรูปของผู้ประกอบการธุรกิจ ร้านขายปลีกเสื้อผ้า: กรณีศึกษาร้านขายปลีกเสื้อผ้า (ชุดผ้าไหมสำเร็จรูป) ในศูนย์การค้าดิโอลด์ สยาม กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/Dc:148942
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607–610. <https://www.thetsis.com/post/research-tips-sampling>

Writing A Singing Exercise Book for The fifth-grade Students at Tianjin Ruiting Primary School, Hebei District, Tianjin, The People's Republic of China

Mu Pengxiao¹, Pranote Meeson²

Master's degree Faculty of Music Bangkokthonburi University

Corresponding Author, Email: meesonp@hotmail.com

Abstract

The objectives of research were: (1) to study the singing performance of the fifth-grade students in Tianjin Ruiting Primary School, Hebei District, Tianjin; (2) to write a singing exercise book for the fifth-grade students at Tianjin Ruiting Primary School; and (3) to verify the accuracy of the singing exercise book by experts.

Research methodology is qualitative research. The subjects were music experts from Tianjin Province. This study used the method of collecting interview results and analyzing data, with validation of results from 5 experts. The research findings were: (1) methods of singing must establish a standard that allows us to measure and judge the beauty or non-beauty of a work, that includes singing skills. For example, singing breath, enunciation, intonation, rhythm; (2) Singing exercise book for the fifth-grade students of Tianjin Ruiting Primary School included seven units which were basic knowledge of singing training, Rain Flower Stone song, Grandma's Penghu Bay song, Jingle bells song, Little white boat song, I am Chinese song, and singing performance evaluation; and (3) the exercise book was verified by three experts and ; replace received an average rating of 4.62, indicating excellent quality.

Keywords: Writing a Singing Exercise Book, Fifth-grade Student, Tianjin Ruiting Primary School, Hebei District, Tianjin, The People's Republic of China

Received: 28 May 2025

Revised: 24 June 2025

Accepted: 27 June 2025

Introduction

Ruiting Primary School, located in Hebei District, Tianjin, is a public primary school. Adhering to the school philosophy of “escort for growth, sail for dreams”, the school provides students with a high-quality learning platform. The fifth-grade students are in the high learning stage of primary school, most of them have a certain ability to identify music, have a certain foundation of music knowledge, have a certain interest and self-learning ability, and have a strong sense of competitiveness and collective honor. Teachers adopt a variety of teaching methods and means in teaching to fully mobilize the interest of students to achieve the best teaching effect. (Primary school Tianjin Maniple Education Commission, 2022)

Fifth-grade students, as they grow older, gain more knowledge, and become increasingly autonomous—especially under the influence of popular music—are no longer satisfied with the music taught in the classroom. Their interest in music lessons gradually declines; they crave music but do not enjoy the songs in the textbook. Therefore, cultivating their interest and enthusiasm for music lessons must not be neglected. It is important to help students develop a genuine love for music and the ability to distinguish between good and bad musical works. Enhancing their music appreciation skills and fostering good singing habits will contribute to their sustainable development in music. Through the teaching of comprehensive course, singing class, appreciation class, instrumental music class and singing, dancing and swimming class, the learning interest is cultivated, flexible handling and free combination of teaching materials, appropriate introduction of popular music, correct guidance of good and bad works of students, improve their comprehensive quality of music, and education in the teaching, infiltrate humanistic thoughts, and get noble music sentiment edifices.

For the exercise of singing, the music textbook of People’s Music Publishing House, which is ordered by the education system, is used at present. School teachers lead students to learn singing in a unified way, and students are asked to sing simply according to the mood of the song marked in the textbook. However, the singing method of each learned song and the points that need attention are not marked. Corresponding exercise books should also keep pace with the times. Therefore, the need for a student-friendly workbook is worth exploring. Hopefully, it will provide better and more teaching methods and reference materials for students to learn to sing songs from the textbooks. (Zhou, 1993)

Creative exercise is the ability to make comprehensive use of multidisciplinary knowledge, which is closely related to real life, and carry out artistic innovation and practical application. exploring and experimenting with creative processes and methods, generating unique ideas, and transforming them into artistic outcomes. And through practice learning to listen, students can sing songs alone and in unison. The cultivation of creative practice can help students form a sense of innovation, improve the ability of artistic practice and creativity, and

enhance the spirit of teamwork. (Wu, 2022)

According to the requirements of the fifth-grade syllabus, the exercise book is designed for fifth-grade students. Therefore, the songs included are more challenging, and the music knowledge points are more in-depth. Music elements are introduced progressively, from simple to complex, starting from students' life experiences and using those experiences to help them gradually form musical concepts. This approach supports students' understanding of musical composition. In summary, the researchers identified the following problems:

1. Lack of systematic and detailed exercise books
2. How can students improve their singing skills by learning the singing exercise books of Tianjin Ruiting Primary School?
3. How to make singing exercise books for the fifth graders of Tianjin Ruiting Primary School?

The three main problems of the study have been solved, and the researchers hope that the results of this study can help solve the singing problems of the fifth graders of Tianjin Ruiting Primary School and provide them with better and more singing methods.

Objectives

- 1 To study the singing performance of the fifth-grade students from key informants.
2. To write a singing exercise book for the fifth-grade students at Tianjin Ruiting Primary School.

Research questions

1. What should a fifth-grade primary school student pay attention to when singing?
2. How to write singing exercises for fifth-grade primary school students of Tianjin Ruiting Primary School?
3. What are the singing performance techniques?

Research Methodology

This research used a qualitative research method. The data was collected by interview. The key informants were the 3 experts in music education The exercise book was verified by experts for the evaluation process.

Literature review

The singing teaching

Ruiting Primary School in Hebei District of Tianjin adopts centralized teaching and teaching by class unit. There are about 40 students in a class. In class, teachers will try to pay at-

tention to every student, get along with students, give students the opportunity to speak in class, let students get a kind of achievement, which is conducive to motivating students and exerting their potential subjective consciousness.

It enables students and teachers to communicate with each other. In other aspects, it is helpful for teachers to understand students in time, so that they can teach according to the students' grasp of the situation, which helps to form a harmonious and harmonious atmosphere of interactive teaching relationship and improve the teaching effect. Teaching students to sing well will do students a lot of good. In addition to promoting the child's memory, singing also helps to improve the child's language ability. A good song often has excellent lyrics. When children learn to sing songs, they naturally expand their vocabulary and unconsciously learn more artistic language expressions.

In addition, music can make children's ears sharper, promote the development of children's attention and listening skills, and these skills can in turn help children accumulate more expressions and better language development. (Liu et al., (2022)

Singing exercise

In terms of singing exercise, 5th-grade students have initial exposure to singing. The singing skills can be divided into four steps: feeling the breath, words, and intonation in the protection of the voice under the premise of teaching and stage performance quality training

Upper school age generally refers to children aged 11 to 12. The voice of the student at this time is the voice of the standard child, the voice of the child in this age group is characterized by the voice is crisp, gentle, lovely, no resonance, the pitch does not go up, there is no breathing support, the voice is white, singing is very casual, there are many problems such as "squeeze, card, pressure, support". If you can take the opportunity at this age to practice singing with a scientific approach, you are sure to get a wonderful child's voice. Children with good sound conditions can complete a range of two octaves, and children with average sounds can also complete a range of one and a half octaves. the sound of the high child area is unified, and there is breathing support. Many singers think that vocal practice is to turn on the voice, just like athletes exercise their muscles and bones before the game, vocal practice is not just to turn on the voice, but to select the appropriate vocal songs for skill training. (Qing & Teeravut, 2024).

The way you stand. It is not only good for typhoon protection, but also related to sound quality and smooth breathing. Therefore, students are required to maintain the standard and correct posture: boys naturally stand, feet apart, chest bulge, stomach tuck; the girl takes a half step forward with her left foot, maintaining the feeling of the ceiling, chest, and abdomen. The weight of the body on the front foot, lean forward, shoulders relaxed; shoulders not hunched.

The facial muscles are relaxed, the face is smiling, and the corners of the mouth are slightly turned up, which should feel like a sweet smile from the heart. Deep breathing exercises, the small mouth naturally opens, and the nasal cavity slowly draws air from the top down, at the same time entering the bottom of the lungs and the waist, and the waist feels full. When exhaling, maintain the same state as when inhaling, pronounce the S sound, and exhale slowly and controlled for 5 minutes. After a period of practice, breathing problems can be gradually resolved.

Pronunciation practice: Singing and Speaking, require clear pronunciation, in singing must use the way the singing language to pronounce. Singing language is established on the basis of life language and forms the law of singing language through artistic processing. Before singing the song, be sure to read the words clearly so that you can sing the words and melody clearly in the rhythm. For each word in the song, to bite exactly, this requires the work of the mouth, the mouth, and the consciousness. In the process of pronunciation, words, drag and sound, we cannot be careless, we must use the “heart” to read the words, and sing on this basis, in order to achieve the purpose of “word and sound”; In the performance of lyric songs, the general melody is slow and orderly, and the pronunciation should be very clear, which requires skilled pronunciation and pronunciation techniques.

The main purpose of rhythm training is to cultivate students’ good sense of rhythm. Strengthening the training of steady rhythm and variable rhythm can improve students’ sensitivity to variable rhythm.

The basic requirements of children’s singing teaching are to reveal the ideological and artistic nature of songs, stimulate students’ musical imagination, make them sing emotively, and be infected by the artistic image of songs. From this point of view, it is very important to give proper artistic treatment to the songs, give full play to the students’ musical imagination, and sing out the sounds and emotions. For example, the melody of the song “Little Soul Song” is lively, cheerful, and enthusiastic; the content praises the noble character of wisdom, courage and delicacy, cherishing time, studying hard, sympathizing with the weak and helping others. When singing, we should master the artistic style of agility, liveliness, and elasticity. When stimulating students’ emotions, teachers can use emotional singing, language interpretation, guidance, body language demonstration and other teaching methods, so that students can unconsciously enter the artistic conception and emotional atmosphere created by the song.

Results

1. The singing performance the performance form of singing.

A solo: a person singing a song alone, called a “solo”. Any part of the vocal category can be sung as a solo. Singing is usually accompanied by piano or a small band, and sometimes

vocals can be added. Solo singing requires the singer to have a higher artistic quality and better singing skills, the soloist is the interpretation and performance of music works, he (she) directly uses “sound” and “emotion” to artistic re-creation of music works. Singing in unison: Many people sing songs in a single voice together, which is called “singing in unison”. There is no limit to the number of people singing in unison. It can be a mix of male and female voices singing in unison. When singing in unison, you can sing with or without Musical Instruments. Singing in unison requires the singing to be neat, unified and bright. Most of the songs sung in unison are full of fighting and appealing power, which is the main form of mass singing activities. Chorus: Many people are divided into several parts, singing songs with two or more different tunes at the same time, called “chorus”. Common forms of chorus are: mixed chorus of two parts (composed of male and female voices), mixed chorus of four parts (composed of female high, female low, male high, male low), chorus (divided into male, female, children’s voices of two parts, three parts of chorus) and other forms. The chorus is usually accompanied by a piano or band, but there are also non-musical accompaniments, called “a cappella”. Chorus has a rich expression, pay attention to the harmony and coordination of the whole sound, require the timbre of each part of the corresponding unity, the volume of the corresponding balance, the emergence of each part of the level. In addition, there are strict requirements for the intonation, rhythm, strength and speed of each voice part. Lead singing: In chorus or chorus, a single person sings a paragraph or some phrases, called “lead singing”. The lead part is usually contrasted with the chorus or chorus part. Duet singing: Two people or two groups of people singing in response style, called “duet singing”. There are male and female duets, male duets, female duets and other forms. The duets are mostly monophonic songs, and the atmosphere is warm and cheerful. Duet: Multi-part songs sung by only one person (or two people) in each part are called “duets”. Duets can take the form of male and female duets, male or female duets (including duets, triplets, and quartets).

The main difference between enchant and duet is that enchant takes the form of multiple parts (two or more parts). However, some songs often combine duets and encores. For example, the Yellow River chorus in the “Riverside duet”, first A, B two male duets, and then A, B two tunes stacked together to form a duet.

The difference between chorus and chorus: there are three mains, the first difference is: the number of people is different, the chorus needs at least 8 people, and the duet can be formed by 2 people. The second difference is that the chorus should not be conducted, and the chorus generally needs to be conducted; The third difference is that the method of writing and the size of the works are also different between the chorus and the chorus. Round singing: Many people are divided into two or three or four parts, each part is separated by a certain number of beats, and has sung the same tune, called “round singing”. When singing in

rotation, each voice part formed a warm atmosphere of one after another and echoed each other. This technique is called “Canon,” which is a form of polyphonic music. Group singing: A group of people at the same time to sing a monophonic song, called “group singing”. Group singing is actually a form of unison singing, but the number of people is smaller. If a multi-voice song is sung, it is called a “chorus”. Singing: singing songs, singing while doing action, this kind of singing with action performance, called “singing.” Vocal singing often takes the form of duet or group singing. the grand chorus: around a specific topic, the selection of songs related to the content, and the use of poetry recitation or musical ensemble and other methods, the songs are coherent singing, called “grand chorus” Grand chorus is not necessarily limited to singing together, may also include solo, chorus, rotation and other vocal forms.

2. Singing exercise book for the fifth-grade students at Tianjin Ruiting Primary School.

The singing exercise consists of 7 units: 1) Basic knowledge of singing practice 2) Singing exercise “Rain Flower Stone” 3) Singing exercise “Grandma’s Penghu Bay” 4) Singing exercise “Snowflakes bring winter Dreams” 5) Singing exercise “Jingle Bells” 6) Singing exercise “Little White Boat” 7) Singing evaluation

Conclusion

Good singing comes from two factors: one is the innate good voice, and the acuity and coordination of the body functions related to singing. The second is the effort and training of the day after tomorrow. It requires the singer not to be afraid of hardships, long-term training, even the whole life uninterrupted learning to perfect singing skills; Expand psychological and cultural structures, including intellectual structures, ethics and aesthetic abilities; Balance people’s logical thinking and image thinking; Promote the development of association and fantasy. It can be said that the performer’s understanding, sensibility, imagination and expression of musical works will continue to inject new vitality and vitality with the improvement of people’s cultural heritage and continue to be sublimated. (Shi, 2024). Art, is a kind of aesthetic art, no matter what the song, are closely around the life, around our emotions. In songs, we experience joy, anger, sorrow, music and other emotions, in imperceptible, cultivate our certain aesthetic habits and aesthetic views. “This song is really beautiful,” I like to sing this song most,” which is actually the embodiment of an aesthetic orientation. Over time, it has formed our specific aesthetic thoughts. At the same time, knowing music is more energetic, more thoughtful, and more capable of emotional expression and control More than not knowing music, because singing is another process of expressing feelings. Each song expresses different feelings. Children will sing more and more and can perceive a wider range of emotions. There-

fore, singing practice is becoming more and more important.

The main finding was to reveal the reason for writing the singing practice book in this way (Li, 2018) First of all, when singing, the flow of sound and the way the vocal organs are used are invisible. Vocal music can only use thinking, feeling to drive the flow of breath, sing a beautiful melody. Unlike playing a musical instrument, whether it is making sound or learning skills, the method can be intuitively observed with the naked eye. In addition, each person's voice conditions are different, different body types also determine the different timbre, as well as the different singing methods. In singing, the human body is like a huge sound box, only can find a suitable singing method for their own conditions, suitable for their own range of songs, coupled with scientific sound, in order to make the sound box play a full role (Wang, 2017) Learning vocal music also requires a very high understanding. Art cannot be concrete, what the teacher said can only be understood by us. Of course, the teacher's guidance and our ability to imitate are also very important. There are scientific foundations behind vocal music such as anatomy. Many excellent vocal educators have studied the human vocal cords and various organs needed to sing, in order to understand the principles of singing, and then use some graphic words to teach such difficult knowledge to students. So, first of all, we should introduce some basic methods and skills of singing, and then add songs to practice.

Major findings of objective to verify the singing exercise book. Verify singing practice. The main findings are revealed that such exercises contain the key songs and basic singing techniques that we learn, as well as the methods of practice. In fact, the practice of the above skills is closely related to the improvement of students' skills. By following the exercises in this booklet, you can effectively improve and alleviate any problems that arise in the exercises step by step. Therefore, the practice of using thought is sound. Students can implement supplementary practice in classroom practice or in home practice without the help of the classroom. Therefore, to adopt effective and scientific practice methods and practice content can improve and strengthen the problems encountered by students in the process of teaching and learning.

Recommendations

1. General recommendation

In writing a "singing exercise book", it is necessary to analyze each singing skill in detail, write it down and find related exercises, and find key skills so that students can practice related skills effectively and make the song more complete. You can add pictures to the exercise book to make it more beautiful and make it easier for students to appreciate and understand what the song is conveying. When writing an exercise book, it is important to ask and collect the opinions of experts and provide timely suggestions for correction.

2. Recommendation for further research

Through the experiment, the professional performance of the same group of students can be compared before and after using the exercise book for a period of time to fully verify the practical application effect of the singing exercise book. In teaching, interaction with students can be increased to increase students' interest in learning and achieve better learning outcomes.

Referance

- Primary school Tianjin Maniple Education Commission. (2022). **Tianjin Hebei District No.2 Experimental Ruiting Primary School**. https://jy.tj.gov.cn/BMFW/ggqsydwxx/XX7662/202409/t20240910_6723899.html
- Qing, Z., & Teeravut, P. (2024). A studying of vocal techniques for upper elementary students. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 9(2), 182–188. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/265507>
- Shi, H., Liu, Y., Liu, Y., Zheng, M., & Liu, X. (2024). Effects of mindfulness–based music listening on conflict control in young adults with insomnia disorder: Behavioral and event-related potential evidence. **Frontiers in Psychology**, 15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1404000>
- Wu, X. (2022). The infiltration path of aesthetic education in vocal music teaching of preschool education major in higher vocational colleges. **Learning & Education**, 10(5), 241-242. <https://doi.org/10.18282/l-e.v10i5.2757>
- Zhou, Q. Q. (1993). Chinese folk songs [中国民歌]. Beijing, China: People's Music Publishing House.

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ด้วยกิจกรรมการพัฒนาการอ่านคล่อง
เขียนคล่อง 4 Group Development (4D) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
โรงเรียนเหล่าใหญ่นาขาววิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
The Development of Reading and Writing Fluency through
the 4D Group Development Model for Matthayomsuksa 1-6
Students at Lao Yai Na Khao Witthayakhom School

สุกัญญา อุดมโภชน¹

โรงเรียนเหล่าใหญ่นาขาววิทยาคม

Corresponding author E-mail: noklek.phum525@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) แก้ไขปัญหาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเหล่าใหญ่นาขาววิทยาคม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีปัญหาด้านการอ่านและเขียนไม่คล่อง และ 2) พัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนในทุกมิติ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 87 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่องตามแนวทาง 4D (4 Group Development) แบบบันทึกพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนรายกลุ่ม และการทดสอบความสามารถทางภาษาไทยของนักเรียน โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพัฒนาการด้านการอ่านและเขียนดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีนักเรียนร้อยละ 91.95 ที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความสามารถในการใช้ภาษาไทยทั้งในด้านการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์ทางภาษา นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดีขึ้นในทุกกระบวนการ ได้แก่ การฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียน สังเกตได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนผลการทดสอบระดับโรงเรียนและระดับชาติ (O-NET) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนสูงกว่าระดับเฉลี่ยของประเทศในปีการศึกษา 2566 ทั้งนี้ กิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่องตามแนวทาง 4D มีประสิทธิภาพในการยกระดับความสามารถทางภาษาไทยของนักเรียนอย่างรอบด้าน และควรส่งเสริมให้มีการขยายผลนวัตกรรมนี้ไปยังโรงเรียนอื่นในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

คำสำคัญ: กิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน, การอ่านคล่องเขียนคล่อง, กิจกรรม 4D (4 Group Development)

รับบทความ: 28 พฤษภาคม 2568

แก้ไขเสร็จ: 24 มิถุนายน 2568

ตอบรับบทความ: 27 มิถุนายน 2568

Abstract

This research aimed to: 1) address the reading and writing deficiencies of Matthayom 1–6 students at Laoyai Nakawittayakhom School, particularly those with limited literacy skills, and 2) enhance students' language competencies for effective communication in all four domains—listening, speaking, reading, and writing. The target group consisted of 87 students from grades 7 to 12. The research instruments included a set of instructional plans based on the 4 Group Development (4D) model, reading and writing development logs for each student group, and a Thai language proficiency test. The data were analyzed using descriptive and analytical methods.

The findings revealed a significant improvement in students' reading and writing abilities. Approximately 91.95% of the students demonstrated notable progress in Thai language skills, both in communicative and analytical aspects. Students showed improved abilities across all communication processes, including listening, viewing, speaking, reading, and writing. This was evidenced by their participation in various school activities and the results of school-based and national assessments (O-NET), where students in Matthayom 3 and Matthayom 6 scored above the national average in the 2023 academic year.

These findings suggest that the 4D literacy development activities are highly effective in holistically enhancing students' Thai language skills. Therefore, this instructional model should be expanded and applied to other schools at the regional and national levels to promote sustainable educational quality.

Keywords: Thai language skill development, Fluent reading and writing, 4D (4 Group Development)

Received: 28 May 2025

Revised: 24 June 2025

Accepted: 27 June 2025

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการสื่อสาร การเรียนรู้ และการคิดวิเคราะห์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านสำคัญจากการเรียนรู้เชิงท่องจำไปสู่การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การมีทักษะการอ่านคล่องเขียนคล่องจึงถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกกลุ่มสาระ อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสถานศึกษาหลายแห่งยังคงพบปัญหาที่นักเรียนจำนวนไม่น้อยมีความสามารถในการอ่านและเขียนต่ำกว่ามาตรฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ห่างไกลที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรการเรียนรู้ และพื้นฐานทางภาษาในครอบครัวที่แตกต่าง

โรงเรียนเหล่าใหญ่นาข้าววิทยาคมเป็นโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่ชนบทของจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งประสบปัญหาเดียวกันนี้ โดยจากการสำรวจภายในพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมีปัญหาด้านการอ่านไม่คล่อง การเขียนไม่ชัดเจน และไม่สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมและความมั่นใจของนักเรียนในการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โรงเรียนจึงได้พัฒนานวัตกรรมกิจกรรม 4 Group Development (4D) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่จัดกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ ได้แก่ กลุ่มใกล้ชิด กลุ่มห่วงใย กลุ่มพัฒนา และกลุ่มส่งเสริม โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) และการพัฒนาทักษะเชิงบูรณาการ กิจกรรมที่ออกแบบ เช่น หนังสือเล่มเล็ก นิทานพี่เพื่อน้อง การอ่านจับใจความ และการเขียนสร้างสรรค์ ล้วนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนตามศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

จากเหตุผลข้างต้น บทความวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง 4D ต่อความสามารถในการใช้ภาษาไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยเน้นทั้งในด้านทักษะพื้นฐานและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และสามารถขยายผลได้ในระดับพื้นที่และระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อแก้ปัญหาการอ่านและเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเหล่าใหญ่นาข้าววิทยาคม กลุ่มที่มีปัญหาการอ่านและเขียนไม่คล่อง
2. เพื่อพัฒนาทักษะด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเหล่าใหญ่นาข้าววิทยาคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Planning) เตรียมแผนการจัดกิจกรรม เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผล รวมถึงการทำความเข้าใจในเรื่องของการใช้บันทึกผลแบบประเมินให้กับผู้ช่วยผู้วิจัยสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) เป็นการนำแผนการจัดกิจกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกต (Observation) ขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้ช่วยผู้วิจัยจะทำการบันทึกพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัยจากแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ครูจะดำเนินการบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนจากแบบบันทึกผลการจัดกิจกรรม รวมถึงการเก็บข้อมูลจากนักเรียน จากผลการจัดกิจกรรม ประเมินการอ่านและเขียนทั้ง 4 กลุ่ม เพื่อสะท้อนผลการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 4 สะท้อนผล (Reflection) นำผลที่ได้จากข้อมูลการสังเกต ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียน และข้อมูลจากผลการประเมินการอ่านและการเขียน ทั้ง 4 กลุ่ม มาวิเคราะห์และทำการสรุปผลด้านปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่อง เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนจัดกิจกรรมในวงจรต่อไป

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเหล่าใหญ่ฯ มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2566 และตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสำรวจสำมะโน (Census Sampling) โดยดำเนินการกับนักเรียนทุกคน จำนวน 87 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง 4 Group Development (4D)
- 3.2 แบบทดสอบคัดกรองการอ่านและเขียนคำภาษาไทย
- 3.3 แบบบันทึกพัฒนาการด้านการอ่านและเขียนของนักเรียน 4 กลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง (4D) ได้แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ตามศักยภาพทางการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยคณะครูผู้สอน ออกแบบกิจกรรม แบบทดสอบ แบบฝึกการอ่านและเขียนให้เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียน 4 กลุ่ม โดยคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถด้านการอ่านและเขียน ดังนี้

กลุ่ม 1 กลุ่มใกล้ชิด คือ กลุ่มที่นักเรียนต้องการการเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากมีทักษะในการอ่านและเขียนอ่อน ต้องพัฒนาในเรื่อง การผสมสระ ผันวรรณยุกต์ อ่านสะกดคำตามมาตราตัวสะกด

กลุ่ม 2 กลุ่มห่วงใย คือ กลุ่มที่มีพัฒนาการด้านทักษะการอ่านการเขียนที่ต่ำ สามารถอ่านคำที่ยากขึ้นได้ อ่านคำตั้งแต่สองพยางค์ขึ้นไปได้ อ่านออกเสียงคำควบกล้ำได้ถูกต้อง และบอกความหมายของคำง่าย ๆ เรียนรู้มาตราตัวสะกดแบบตรงตัวตั้งแต่สองพยางค์ขึ้นไปได้

กลุ่มที่ 3 กลุ่มพัฒนา คือ กลุ่มที่สามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคลสามารถอ่านและเขียนความเรียง สื่อความหมาย และตีความของประโยคที่อ่านได้

กลุ่มที่ 4 กลุ่มส่งเสริม คือ กลุ่มที่สามารถส่งเสริมความสามารถในการอ่าน การเขียน ได้ตามศักยภาพของนักเรียน นักเรียนกลุ่มนี้สามารถสื่อความหมายของภาษาได้อย่างถูกต้อง เขียนและจับใจความของประโยคที่ได้อ่าน สื่อภาษาและตีความหมายของประโยค และบทกวี สื่อความหมายได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาไทย สามารถต่อยอดสู่กิจกรรมทำหนังสือเล่มเล็ก และกิจกรรมนิทานพี่เพื่อน้อง ด้วยแบบประเมินคัดกรองการอ่านและการเขียน โดยใช้ข้อสอบคัดกรองเป็น 2 ระดับ คือ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งครูรับผิดชอบประจำกลุ่มดูแล สัปดาห์ละ 3 คาบ ระหว่างการดำเนินกิจกรรม ได้มีการบันทึกพัฒนาการอ่านและเขียน ของนักเรียนและมีการประชุมทีมครูผู้สอน เพื่อปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรม และประชุมประจำเดือนเพื่อรายงานผลด้านการอ่านและเขียนของนักเรียน นำไปสู่การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรม และพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียน โดยมีการบันทึกการประชุมเพื่อนำผลที่ได้มาสรุปเป็นภาพรวมนำไปสู่การพัฒนา

เมื่อสิ้นสุดการร่วมกิจกรรมตามกำหนดการสอน มีการทดสอบพัฒนาการโดยนำผลการทดสอบของนักเรียนรายบุคคลมาพิจารณาเลื่อนกลุ่ม นำผลการวิเคราะห์ข้อมูล และสะท้อนผลการจัดกิจกรรม ตลอดปีการศึกษา 2566 เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาพัฒนางานวางแผนการจัดกิจกรรมในปีการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. พัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์คุณภาพแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง (4D) โดยนำแผนการจัดกิจกรรมไปตรวจความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรม และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดพัฒนาการทักษะการอ่านและการเขียน
2. ทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์คะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง (4D) โดยใช้ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

นักเรียนโรงเรียนเหล่าใหญ่นาข่าวิทยาคม มีปัญหาด้านการอ่านและเขียนภาษาไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งทักษะการใช้ชีวิต ตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผู้บริหารและคณะครู ได้ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านและเขียน โดยได้ดำเนินโครงการพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง 4 Group Development (4D) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนและความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2557 แต่ขาดการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ขาดระบบ คณะครูยังขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมจึงได้ประชุมระดมความคิด เพื่อวางแผนดำเนินโครงการพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่องด้วยกิจกรรมที่ออกแบบไว้เป็นเครื่องมือพัฒนาทักษะทางปัญญาให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาประเด็นปัญหาเพื่อใช้เป็นฐานในการดำเนินโครงการและแก้ปัญหาการอ่านและเขียนของนักเรียน

นวัตกรรมที่นำมาเข้ารับการประเมินในครั้งนี้ เป็นนวัตกรรมประเภทรูปแบบ วิธีการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้กิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง 4 Group Development (4D) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 เป็นนวัตกรรมที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย ตลอดจนการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่งผลให้พัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงขึ้น มีทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา และมีความคิดสร้างสรรค์ โดยกระบวนการออกแบบกิจกรรมเน้นการทำงานเป็นทีม ครูผู้จัดกิจกรรมร่วมกันออกแบบกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของผู้เรียนในกลุ่มที่รับผิดชอบ

ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง 4 Group Development (4D) ครูผู้สอนได้ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และมีการบันทึกผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และต่อยอดกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม คือ กิจกรรมทำหนังสือเล่มเล็ก กิจกรรมนิทานพี่เพื่อน้อง

รูปแบบกิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง 4 Group Development (4D) เป็นนวัตกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ ตลอดจนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง 4 Group Development

(4D) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 พบว่า นักเรียนโรงเรียนเหล่าใหญ่ฯ วิทยาลัยอาชีวศึกษา ปีที่ 1-3 สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถสื่อสารได้ทั้งกระบวนการ ฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน สังเกตได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมทำหนังสือเล่มเล็ก กิจกรรมนิทานพี่เพื่อน้อง และผลการทดสอบการอ่านและเขียนของนักเรียนสูงขึ้น ในกระบวนการดำเนินกิจกรรม ทุกชั้นต้องผู้เรียนจะต้องได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกทักษะการอ่าน การเขียนสื่อความ ซึ่งความรู้ที่ได้มาจากการประสบการณ์การทำงานเป็นกลุ่ม จากการต่อยอดกิจกรรมลงสู่การเผยแพร่ความรู้สู่นักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตพื้นที่บริการ เป็นการได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือให้การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนานวัตกรรมนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน

กลุ่ม	ความสามารถด้านการอ่าน												ค่าเฉลี่ย ผลการ พัฒนาคิด เป็นร้อยละ
	ภาคเรียนที่ 1						ภาคเรียนที่ 2						
	ระดับความสามารถด้านการอ่าน (ร้อยละ)						ระดับความสามารถด้านการอ่าน (ร้อยละ)						
	ดีเยี่ยม	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ปรับปรุงเร่งด่วน	ดีเยี่ยม	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ปรับปรุงเร่งด่วน	
กลุ่ม 1	0	0	0	63.64	22.72	13.64	0	13.64	31.82	40.91	9.09	4.55	72.27
กลุ่ม 2	0	13.04	65.22	21.74	0	0	0	65.22	26.09	8.69	0	0	69.57
กลุ่ม 3	24.18	48.28	75.92	0	0	0	41.38	41.38	17.27	0	0	0	58.62
กลุ่ม 4	70.59	29.41	0	0	0	0	82.35	17.65	0	0	0	0	23.52

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนมีการพัฒนาทักษะด้านการอ่านสูงขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านจากทุกกลุ่ม โดยเปรียบเทียบผลการพัฒนาภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาการอ่านคลองเขียนคลอง 4 Group Development (4D)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความสามารถด้านการเขียน

กลุ่ม	ความสามารถด้านการเขียน												ค่าเฉลี่ย ผลการ พัฒนาคิด เป็นร้อยละ
	ภาคเรียนที่ 1						ภาคเรียนที่ 2						
	ระดับความสามารถด้านการเขียน (ร้อยละ)						ระดับความสามารถด้านการเขียน (ร้อยละ)						
	ดีเยี่ยม	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควร ปรับปรุง	ปรับปรุง เร่งด่วน	ดีเยี่ยม	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควร ปรับปรุง	ปรับปรุง เร่งด่วน	
กลุ่ม 1	0	0	0	77.27	4.55	18.18	0	0	36.36	50.00	13.64	0	59.09
กลุ่ม 2	0	13.04	30.44	56.52	0	0	0	30.44	34.78	34.78	0	0	52.17
กลุ่ม 3	31.04	34.48	34.48	0	0	0	37.93	41.38	20.69	0	0	0	44.83
กลุ่ม 4	41.18	58.82	0	0	0	0	64.71	35.29	0	0	0	0	47.06

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนโรงเรียนเหล่าใหญ่ฯ วิทยาลัยอาชีวศึกษา ปีที่ 1-6 มีการพัฒนาทักษะด้านการเขียนสูงขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาผลการประเมินความสามารถด้านการเขียนจากทุกกลุ่ม

โดยเปรียบเทียบภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

กิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง ใช้รูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาการอ่านการเขียน และส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารพัฒนาได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายหลักของการพัฒนา คือนักเรียนโรงเรียนเหล่าใหญ่หน้าข้าววิทยาคม ระดับชั้นมัธยมศึกษา 1-3 เนื่องจากผลจากการคัดกรองการอ่าน และการเขียน พบว่า นักเรียนยังมีผลการประเมินอยู่ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนา สิ่งที่คุณสอนมุ่งหวังให้เกิดขึ้น กับนักเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่อง 4 Group Development (4D) คือ นักเรียน ได้รับการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร รวมถึงการนำ กระบวนการกลุ่มที่เกิดจากการต่อยอดความรู้สู่กิจกรรมทำหนังสือเล่มเล็ก และกิจกรรมนิทานพี่เพื่อน้องอย่างเป็นระบบ ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ตามกระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ที่เกิดจากพลังการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนสามารถอ่านเขียนคล่อง ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำรูปแบบการดำเนินกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมไปปรับประยุกต์ใช้ตามบริบทของโรงเรียนในระดับประถมศึกษาอีกด้วย

นวัตกรรม “4 Group Development (4D)” ของโรงเรียนเหล่าใหญ่หน้าข้าววิทยาคม เป็นแบบจำลอง การจัดการเรียนรู้ที่โดดเด่นในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน โดยมีรากฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญาของพอลเจต ซึ่งถือว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทาง สังคมและประสบการณ์ตรง (กรมวิชาการ, 2544) กระบวนการจัดการเรียนรู้ในโครงการนี้ได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่มตามระดับความสามารถ ได้แก่ กลุ่มใกล้ชิด กลุ่มห่วงใย กลุ่มพัฒนา และกลุ่มส่งเสริม โดยออกแบบ กิจกรรมให้สอดคล้องกับระดับศักยภาพของผู้เรียน เช่น กิจกรรมทำหนังสือเล่มเล็กและนิทานพี่เพื่อน้อง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ครูผู้สอนมีบทบาทในการออกแบบกิจกรรม ประเมินผล และติดตามพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิด

ผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านและเขียนดีขึ้นอย่างชัดเจน ร้อยละ 94.04 ของนักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพิ่มขึ้น และได้รับรางวัลในระดับชาติในกิจกรรมหนังสือ เล่มเล็ก สอดคล้องกับกรอบการประเมิน E1/E2 ที่มีเป้าหมายไว้ที่ 80/80 ซึ่งนักเรียนสามารถทำคะแนนได้ตาม เกณฑ์ทั้งก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ การดำเนินงานที่ต่อเนื่องกว่า 5 ปี แสดงถึงความยั่งยืนของนวัตกรรม ทั้งในแง่การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ชุมชน และการวางรากฐานสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการส่งต่อความรู้สู่ระดับประถมศึกษาในพื้นที่บริการ ซึ่งสะท้อนถึงพลังของการมีส่วนร่วมและ การจัดการเรียนรู้เชิงบริบทอย่างแท้จริง

จากการดำเนินกิจกรรมในปีการศึกษา 2566 พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 84 คน มีนักเรียนที่มีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยดีขึ้นจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 94.04 โดยกลุ่มที่พัฒนาอย่างโดดเด่นคือ กลุ่มที่ 4 ซึ่งมีนักเรียนร้อยละ 82.35 อยู่ในระดับ “ดีเยี่ยม” (ผลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ, 2566) ส่วนการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ E1/E2 (80/80) พบว่านักเรียนสามารถผ่าน เกณฑ์ที่กำหนดทั้งสองด้าน โดยคะแนนเฉลี่ยของการประเมินระหว่างเรียน (E1) และหลังเรียน (E2) สูงกว่าค่า มาตรฐานที่ตั้งไว้ แสดงถึงประสิทธิภาพของนวัตกรรมในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างชัดเจน (Slavin, 1995)

การสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรม พบว่า นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น มีความมั่นใจ ในการสื่อสาร และสามารถนำทักษะการอ่านเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การเขียนบันทึก การเขียนจดหมาย

การพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียน รวมทั้งการแสดงออกผ่านกิจกรรม “นิทานพี่เพื่อน้อง” และ “หนังสือเล่มเล็ก” ซึ่งเป็นกิจกรรมเด่นของโครงการ นอกจากนี้ นักเรียนยังมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดีขึ้น สะท้อนผ่านผลงานการเขียนที่มีโครงสร้างชัดเจน ใช้ภาษาถูกต้อง และมีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังพบว่าการทำงานเป็นกลุ่มในกิจกรรม 4D ช่วยส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันและความรับผิดชอบ

ผลต่อชุมชนและสถานศึกษา พบว่า นวัตกรรม 4D ไม่เพียงส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง แต่ยังเป็นแบบอย่างในการพัฒนานโยบายการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยได้รับการยอมรับจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ให้เป็นต้นแบบการแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนไทยในโครงการมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) นอกจากนี้ กิจกรรมนี้ยังเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้าร่วมในการจัดกิจกรรม ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจร่วม และขยายแนวคิด “โรงเรียนคือศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน” อย่างเป็นรูปธรรม (Fullan, 2007)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นวัตกรรม 4 Group Development (4D) เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียน การจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพเฉพาะบุคคลเป็นการออกแบบที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) เรื่อง Zone of Proximal Development (ZPD) ซึ่งระบุว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ดีที่สุดเมื่อได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมจากผู้อื่นที่มีความรู้มากกว่า เช่น ครู เพื่อน หรือผู้นำกลุ่มการเรียนรู้

การแบ่งกลุ่มตามศักยภาพช่วยให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมให้ตรงกับระดับของนักเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในแต่ละกลุ่ม โดยกลุ่ม “ใกล้ชิด” จะเน้นการฝึกซ้ำและการสื่อสารอย่างง่าย กลุ่ม “ห่วงใย” จะพัฒนาเนื้อหาให้เข้าใจง่ายขึ้น และกลุ่ม “พัฒนา” กับ “ส่งเสริม” จะได้รับกิจกรรมที่ท้าทายและเน้นความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Bruner (1960) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ควรมีการจัดโครงสร้างเพื่อรองรับความสามารถของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยและระดับปัญญา

กิจกรรมหลัก เช่น “นิทานพี่เพื่อน้อง” และ “หนังสือเล่มเล็ก” มีลักษณะของการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Experiential Learning) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจและจดจำได้นานกว่า นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการจัดการตนเอง ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2009)

ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินด้วยเกณฑ์ E1/E2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการอย่างชัดเจนในทุกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Slavin (1995) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ (Cooperative Learning) ส่งผลให้ผู้เรียนทุกระดับมีโอกาสพัฒนาอย่างเท่าเทียมและมีความรับผิดชอบในตนเองมากขึ้น

ด้านผลกระทบต่อโรงเรียนและชุมชน พบว่า นวัตกรรม 4D มีการขยายผลไปยังโรงเรียนระดับประถมในพื้นที่บริการ และได้รับการยอมรับจากสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคให้เป็นต้นแบบการจัดการเรียนรู้ โดยโรงเรียนได้รับรางวัลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมีนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันระดับประเทศ เช่น การประกวดหนังสือเล่มเล็ก ซึ่งผลสะท้อนในแง่คุณภาพผู้เรียนและชื่อเสียงของโรงเรียนโดยรวม

ทั้งนี้ ความสำเร็จของโครงการไม่เพียงเกิดจากตัวนวัตกรรมเท่านั้น แต่ยังเกิดจากปัจจัยสนับสนุนที่หลากหลาย เช่น ความร่วมมือของคณะครูที่จัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารที่เปิดพื้นที่ทางนโยบาย และชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งหมดนี้สะท้อนแนวคิดของ Fullan (2007) ที่กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงการศึกษาอย่างยั่งยืนต้องเกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย การปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กล่าวโดยสรุป นวัตกรรม 4 Group Development (4D) เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนของนักเรียนได้อย่างรอบด้าน สร้างความเท่าเทียมในการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพในชีวิตจริง พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพทางวิชาการและวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรคำนึงถึงรูปแบบของกิจกรรม ที่ครูผู้จัดกิจกรรมคัดเลือกมาจากแผนการจัดการกิจกรรม ซึ่งควรมีความเหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน และมีความหลากหลาย ไม่เร่งเวลาในการออกแบบกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่หลากหลายบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2544). **แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน**. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. (2542). **การวัดผลการเรียนวิทยาศาสตร์**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเทิน มหาคัน. (2534). **การสอนอ่านเบื้องต้น**. โอเดียนสโตร์.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. (2551). **การส่งเสริมการอ่าน**. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2547). **จิตวิทยาการศึกษา**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **รายงานผลการดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Bruner, J. (1960). **The Process of Education**. Harvard University Press.
- Fullan, M. (2007). **The New Meaning of Educational Change**. Teachers College Press.
- Slavin, R. E. (1995). **Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice**. Allyn & Bacon.
- Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes**. Harvard University Press.

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความของวารสารภูพานสาส์น

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์บทความของวารสารภูพานสาส์น

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. ต้นฉบับเป็นบทความวิจัย และ บทความวิชาการ ถูกต้องตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการกำหนด
2. บทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์ เป็นบทความภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ โดยมีจำนวนหน้าของเนื้อหา และเอกสารอ้างอิงทั้งสิ้นไม่เกิน 15 หน้า และใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK
3. บทความที่จะตีพิมพ์ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นมาก่อน และจะไม่นำส่งเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นภายใน 90 วัน นับจากวันที่ได้ส่งบทความนี้
4. ผู้นิพนธ์ต้องแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความ และยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขของกองบรรณาธิการ
5. ในการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ผู้นิพนธ์ต้องปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และส่งเข้าระบบภายในระยะเวลาที่กำหนด หากท่านส่งล่าช้ากว่ากำหนดทางกองบรรณาธิการจะพิจารณานำบทความของท่านไปตีพิมพ์ในฉบับถัดไป

ข้อปฏิบัติการพิมพ์แต่ละข้อ/ส่วนประกอบ

การตั้งคำหน้ากระดาษ	หัวกระดาษ 3 ซม. ท้ายกระดาษ 2.5 ซม. กั้นขวา 2 ซม. กั้นซ้าย 2 ซม.
ชื่อบทความ	ระบุชื่อบทความทั้งภาษาไทย ขนาด 18 pt ชนิดตัวหนา
	ภาษาอังกฤษ (Title) ขนาด 14 pt ชนิดตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์	ขนาด 14 pt ชนิดตัวธรรมดา ระบุผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย (ถ้ามี) ทุกคนทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ขนาด 14 pt ชิดด้านขวาของหน้ากระดาษ
สังกัดผู้นิพนธ์	ขนาด 14 pt ชนิดตัวธรรมดา ระบุ สาขาวิชา, สังกัด, ชื่อสถาบัน (ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ) Corresponding author : e-mail, โทรศัพท์ ไว้ที่เชิงอรรถท้ายหน้า
บทคัดย่อ/ABSTRACT	ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด 16 pt ชนิดตัวธรรมดา จำกัดความยาว 1 ย่อหน้า หรือ 150-200 คำ
คำสำคัญ/Keyword	(คำที่ 1), (คำที่ 2), (คำที่ 3), ขนาด 16 pt ชนิดตัวธรรมดา ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อ และท้าย ABSTRACT
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด 16 pt ชนิดตัวธรรมดา
นิยามศัพท์เฉพาะ	ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด 16 pt ชนิดตัวธรรมดา
หลักการ แนวคิด	ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด 16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
กรอบแนวคิดในการวิจัย	ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด 16 pt ชนิดตัวธรรมดา

วิธีดำเนินการวิจัย

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- วิธีรวบรวมข้อมูล
- สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

องค์ความรู้ใหม่

สรุป

ข้อเสนอแนะ

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

เอกสารอ้างอิง

ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ขนาด 14 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ขนาด 14 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ขนาด 14 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
ขนาด 16 pt ชนิดตัวหนา เนื้อหา ขนาด16 pt ชนิดตัวธรรมดา
เรียงตามตัวอักษร และจำนวนรายการต้องตรงกันและเท่ากันกับที่
ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

หนังสือภาษาไทย

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(ครั้งที่พิมพ์)./สำนักพิมพ์.

หนังสือภาษาอังกฤษ

นามสกุล./อักษรตัวแรกของชื่อ./อักษรตัวแรกของชื่อกลาง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(ครั้งที่พิมพ์)./สำนักพิมพ์.

วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./เลข doi (ถ้ามี)

วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]./
ชื่อเว็บไซต์./URL

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี,/วัน เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม
ย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร
Development of Indigo-dyed Silk Products of the Ban Klang Indigo-dyed Silk
Weaving Community Enterprise Group for Standard Certification

ปิยนุช หล้าอามาตย์, ยุพารัตน์ โจมคำ,
ชนิสรา ดกเอียร, ณัฐนิช กรมเกตุ,
สุดารัตน์ อัคราช, เตชिता แสงสิทธิ์,
นิโลบล ภูระยา

แนวทางการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม
ย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร
Guidelines for Development of entrepreneurs in the Ban Klang
Indigo Silk Weaving Community Enterprise Group

ศศิธร พิกุลศรี, ชลลดา ทุมโหมง,
กัญญารัตน์ อัครจันทร์, ศุภิสรา ธิษะ,
จิราพร คอนโคตร, เกศริน ออดไธสง,
นิโลบล ภูระยา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง
ของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในจังหวัดสกลนคร
Factors Influencing the Purchasing Decisions of Consumers Regarding
Ban Klang Indigo-Dyed Silk, a Cultural Product in Sakon Nakhon Province

สิรินยา ขานคำภา, ปนัดดา ประกิง,
ดาราศาสตร์ สุรไพ, ธิญพร บุญพัฒน์,
กมลฉัตร วงศ์สิงห์, นิโลบล ภูระยา

Writing A Singing Exercise Book for The Fifth-grade Students at Tianjin Ruiting
Primary School, Hebei District, Tianjin, The People's Republic of China

Mu Pengxiao,
Pranote Meeson

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ด้วยกิจกรรมการพัฒนาการอ่านคล่อง
เขียนคล่อง 4 Group Development (4D) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
โรงเรียนเหล่าใหญ่นาข้าววิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
The Development of Reading and Writing Fluency through
the 4D Group Development Model for Matthayomsuksa 1-6
Students at Lao Yai Na Khao Witthayakhom School

สุกัญญา อุดมโภชน

ข้อมูลการติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ “ภูพานสาสน์” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
680 ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000
โทรศัพท์: 0-4297-0214, 06-3625-5597 โทรสาร: 0-4297-0214
เว็บไซต์: <https://ppsj.snru.ac.th/>
E-mail: phuphansarn@snru.ac.th, pulpaya@snru.ac.th